

แผนการสอนประจำบทที่ 5

ชุดวิชา 751-332 ทฤษฎีการเงิน (Monetary theory) 3/3หน่วยกิต

บทที่ 5 ทฤษฎีอุปสงค์การถือเงินของเคนส์

ตอนที่ 5.1 อุปสงค์การถือเงินเพื่อจับจ่ายใช้สอย

5.2 อุปสงค์การถือเงินเพื่อเหตุผลเงิน

5.3 อุปสงค์การถือเงินเพื่อเก็งกำไร

5.4 ตลาดเงิน ตลาดแรงงาน และตลาดผลผลิตของเคนส์

5.5 แบบจำลองระบบเศรษฐกิจส่วนรวมของเคนส์

5.6 บทบาทของเงินต่อระบบเศรษฐกิจส่วนรวมของเคนส์

5.7 นโยบายของทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ของเคนส์

แนวคิด

1. อุปสงค์การถือเงินเพื่อจับจ่ายใช้สอย เนื่องจากรายรับและรายจ่ายของคนเราไม่ได้เกิดขึ้นในระยะเวลาเดียวกัน อุปสงค์การถือเงินเพื่อจับจ่ายใช้สอยนี้จะแปรผันไปโดยตรงกับรายได้ประชาชาติ

2. อุปสงค์การถือเงินเพื่อเหตุผลเงิน เนื่องจากความไม่แน่นอนเกี่ยวกับรายได้และรายจ่ายที่จะเกิดขึ้นในอนาคต อุปสงค์การถือเงินเพื่อเหตุผลเงินนี้จะแปรผันไปโดยตรงกับรายได้ประชาชาติเช่นเดียวกัน

3. อุปสงค์การถือเงินเพื่อเก็งกำไร เนื่องมาจากความไม่แน่นอนเกี่ยวกับอัตราดอกเบี้ยในอนาคต อุปสงค์การถือเงินเพื่อเก็งกำไรนี้จะแปรผันไปในทางตรงกันข้ามกับอัตราดอกเบี้ย ที่ระดับที่อัตราดอกเบี้ยสูงมากๆ อุปสงค์การถือเงินเพื่อเก็งกำไรอาจเท่ากับ 0 และที่อัตราดอกเบี้ยที่ต่ำมากอุปสงค์การถือเงินเพื่อเก็งกำไรจะมีความยืดหยุ่นอย่างสมบูรณ์

4. ตามแนวคิดของเคนส์ ตลาดเงินก็คือการกำหนดอัตราดอกเบี้ยซึ่งขึ้นอยู่กับอุปสงค์และอุปทานของเงิน อุปสงค์ของเงินคือ อุปสงค์ความต้องการถือเงินรวมซึ่งประกอบด้วย อุปสงค์ความต้องการถือเงินเพื่อจับจ่ายใช้สอย (ตามความหมายอย่างกว้างซึ่งรวมอุปสงค์ความต้องการถือเงินเพื่อเหตุผลเงินด้วย) รวมเข้าด้วยกันกับอุปสงค์ความต้องการถือเงินเพื่อเก็งกำไร ขณะที่อุปทานของเงินซึ่งในขณะใดขณะหนึ่งมีปริมาณคงที่เนื่องจากถูกกำหนดโดยนโยบายของธนาคารกลาง และความสมดุลในตลาดเงินเกิดขึ้นเมื่ออุปสงค์ความต้องการถือเงินรวมเท่ากับอุปทานของเงิน

5. ตลาดแรงงานของเคนส์มีความเห็นแตกต่างจากแนวคิดของนักเศรษฐศาสตร์สำนักคลาสสิก ทางด้านการวิเคราะห์สถานการณ์ทางด้านอุปทานของแรงงานเคนส์มีความเห็นว่าค่าแรงที่เป็นตัวเงินไม่สามารถเคลื่อนไหวได้โดยเสรีหรือค่อนข้างคงที่ อุปทานแรงงานถูกกำหนดโดยค่าแรงที่เป็นตัวเงินขณะที่อุปสงค์ต่อแรงงานถูกกำหนดโดยผลิตภาพหน่วยสุดท้ายของแรงงานหรือค่าจ้างที่แท้จริง ดังนั้นดุลยภาพในตลาดแรงงานเกิดขึ้นเมื่ออุปสงค์ต่อแรงงานเท่ากับจำนวนจำนวนคนงานที่ถูกจ้างที่ระดับค่าแรงที่เป็นตัวเงิน และมีการว่างงานไม่สมัครใจเกิดขึ้นได้

6. ตามแบบจำลองของเคนส์นั้น ระบุว่ารายได้ประชาชาติหรือระดับผลผลิตในขณะใดขณะหนึ่งจะเป็นเท่าใดนั้นขึ้นอยู่กับอุปสงค์รวมของระบบเศรษฐกิจ ซึ่งประกอบด้วยการใช้จ่ายในการบริโภคและการใช้จ่ายในการลงทุนที่ระดับรายได้ดุลยภาพหรือระดับผลผลิตดุลยภาพคือระดับที่อุปสงค์รวมเท่ากับผลผลิตรวมหรืออุปทานรวมพอดี และที่ระดับรายได้ดุลยภาพนี้การออมจะเท่ากับการลงทุนด้วย

7. เมื่อนำตลาดเงิน ตลาดผลผลิต และตลาดแรงงาน ตามทฤษฎีของเคนส์เข้ามาพิจารณาร่วมกันจะได้แบบจำลองระบบเศรษฐกิจส่วนรวมของเคนส์อย่างสมบูรณ์ ซึ่งอธิบายการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างตลาดแรงงานสู่ตลาดผลผลิตและตลาดเงินในระบบเศรษฐกิจส่วนรวม

8. เคนส์มีความเห็นว่า อัตราดอกเบี้ยมีบทบาทที่สำคัญเป็นอย่างมากในการกำหนดอุปสงค์ของเงินทั้งหมด เส้นอุปสงค์ของเงินจะยังมีความยืดหยุ่นสูงขึ้นเมื่ออัตราดอกเบี้ยลดลง และจะมีความยืดหยุ่นอย่างสมบูรณ์เมื่ออัตราดอกเบี้ยต่ำมากๆ ในขณะที่อัตราดอกเบี้ยยังอยู่ในระดับสูง การเพิ่มปริมาณเงินโดยธนาคารกลางจะมีผลทำให้อัตราดอกเบี้ยลดลง และอุปสงค์รวมและผลิตภัณฑ์ประชาชาติเบื้องต้นเพิ่มขึ้น ดังนั้นนโยบายการเงินจึงก่อให้เกิดผลดี แต่การเพิ่มปริมาณเงินขึ้นในขณะที่อัตราดอกเบี้ยต่ำอยู่แล้วจะให้ผลต่อการขยายตัวของอุปสงค์รวมและผลิตภัณฑ์ประชาชาติเบื้องต้นน้อยลงทุกที ดังนั้นนโยบายการเงินจึงมีประสิทธิภาพน้อยลงจนกระทั่งอาจไม่มีประสิทธิภาพเลยเมื่อเกิดสถานการณ์ “กับดักสภาพคล่อง”

9. นัยทางนโยบายของทฤษฎีเคนส์ก็คือ นโยบายการเงินไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำอย่างหนัก ในภาวะเช่นนี้การใช้นโยบายการคลังโดยจงใจเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อช่วยให้ระบบเศรษฐกิจมีการขยายตัวมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์

เมื่อศึกษาบทที่ 5 จบแล้วนักศึกษาสามารถ

1. อธิบายอุปสงค์การถือเงินเพื่อจับจ่ายใช้สอยและการถือเงินเพื่อเหตุผลกเงินได้
2. อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างอัตราดอกเบี้ยกับอุปสงค์การถือเงินเพื่อเก็บกำไรได้
3. อธิบายการกำหนดขึ้นของดุลยภาพในตลาดเงิน ตลาดแรงงาน และตลาดผลผลิตได้
4. อธิบายโครงสร้างความสัมพันธ์ระบบเศรษฐกิจส่วนรวมตามแบบจำลองของเคนส์ได้
5. อธิบายถึงบทบาทของเงินต่อระบบเศรษฐกิจส่วนรวมตามทฤษฎีของเคนส์ได้
6. อธิบายถึงประสิทธิภาพของนโยบายการเงิน การคลังต่อระบบเศรษฐกิจของเคนส์ได้

วิธีการสอน

การสอนแบบบรรยาย

สื่อการสอน

แผ่นใส

Power point

กระดานดำ, ชอล์ก

บทที่ 5

ทฤษฎีอุปสงค์การถือเงินของเคนส์

ในทศวรรษ 1930 ได้เกิดภาวะเศรษฐกิจตกต่ำอย่างหนักทั่วโลก ภาวะดังกล่าวเป็นสิ่งที่นักทฤษฎีปริมาณเงินสมัยเก่าไม่คาดว่าจะเกิดขึ้นได้ เพราะนักทฤษฎีปริมาณเงินสมัยเก่ามีความเชื่อว่าการคาดการณ์การขาดแคลนอำนาจซื้ออย่างรุนแรงและอย่างต่อเนื่องกันเป็นระยะเวลานานย่อมเกิดขึ้นไม่ได้ เพราะระบบตลาดแบบเสรีจะมีกลไกในตัวเองโดยอัตโนมัติที่ทำให้หลักประกันว่า ระบบเศรษฐกิจเข้าสู่ดุลยภาพได้เสมอในระยะยาว อย่างไรก็ตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในทศวรรษ 1930 นั้น มิได้เป็นไปตามที่นักทฤษฎีปริมาณเงินสมัยเก่าวิเคราะห์ไว้เลย กล่าวคือปริมาณเงินและระดับราคาสินค้าลดลงอย่างมาก แต่ขณะเดียวกัน ผลผลิตที่แท้จริงและการจ้างงานซึ่งนักทฤษฎีปริมาณเงินมีความเห็นว่าไม่ขึ้นอยู่กับปริมาณเงินนั้น ก็ได้ลงมาอยู่ที่ระดับที่ต่ำมากเช่นกัน และเป็นเช่นนั้นเป็นระยะเวลานาน ระบบเศรษฐกิจไม่สามารถปรับตัวอัตโนมัติ ยิ่งกว่านั้น จำนวนรอบของการหมุนเวียนของเงินก็มีได้คงที่ แต่กลับลดลงอย่างมากด้วย

ภาวะเศรษฐกิจตกต่ำอย่างหนักดังกล่าวข้างต้นได้ทำให้นักเศรษฐศาสตร์ในระบะนั้นเริ่มมองเห็นว่าทฤษฎีปริมาณเงินสมัยเก่าและทฤษฎีของนักเศรษฐศาสตร์สำนักคลาสสิกไม่สามารถอธิบายภาวะเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในขณะนั้นได้ ในระบะนั้นได้มีนักเศรษฐศาสตร์ชาวอังกฤษที่มีชื่อคือ จอห์น เมนาร์ด เคนส์ (John Maynard Keynes) ได้เขียนหนังสือชื่อ *The General Theory of Employment, Interest, and Money* หรือเรียกสั้นๆ ว่า *The General Theory* (ทฤษฎีทั่วไป) ออกมาใน ค.ศ.1936 ทฤษฎีของเคนส์ชี้ให้เห็นว่าสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดเศรษฐกิจตกต่ำอย่างหนักคือ การที่อุปสงค์รวมมีไม่เพียงพอ ยิ่งกว่านั้น การขาดแคลนอุปสงค์รวมนี้อาจเลวร้ายยิ่งขึ้น ถ้าผู้บริโภคยังลดการใช้จ่ายในการบริโภค และหน่วยธุรกิจสนองตอบโดยการลดการผลิตและการลงทุน ดังนั้นในความเป็นจริงแล้วระบบเศรษฐกิจอาจเข้าสู่ดุลยภาพที่ระดับกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ต่ำมาก โดยมีการว่างงานในระดับสูง

ทฤษฎีของเคนส์นับว่าเป็นจุดเริ่มต้นที่ให้ความสนใจแก่ปัจจัยที่กำหนดระดับรายได้ ผลผลิต และการจ้างงานของประเทศ ตามทฤษฎีของเคนส์นั้น ระดับรายได้และผลผลิตของประเทศไม่เพียงแต่จะถูกกำหนดโดยปัจจัยแท้จริงเช่นอุปทานของแรงงาน อุปทานของทุน และเทคโนโลยีของประเทศดังเช่นที่นักเศรษฐศาสตร์คลาสสิกกล่าวไว้เท่านั้น แต่ยังถูกกำหนดโดยปัจจัยทางการเงิน (monetary factors) อีกด้วย เคนส์ได้สร้างทฤษฎีอุปสงค์ของเงินหรือที่เขาเรียกว่า ทฤษฎีความพอใจในสภาพคล่อง (liquidity preference theory) ขึ้นเป็นส่วนหนึ่งของทฤษฎีทั่วไป (The General Theory) ของเขา และเขาได้วิเคราะห์ให้เห็นว่า อุปสงค์ของเงินและอุปทานของเงินมีบทบาทในการกำหนดอัตราดอกเบี้ยอย่างไร แม้ว่าตามทฤษฎีปริมาณเงินสมัยเก่าจะเห็นว่าทั้งอัตราดอกเบี้ยและปริมาณเงินต่างก็เป็นสิ่งสำคัญ แต่นักทฤษฎีปริมาณเงินสมัยเก่าก็มิได้แสดงความสัมพันธ์ของสิ่งทั้งสองนี้ไว้ ดังจะเห็น

ได้ว่าตามทฤษฎีนี้อัตราดอกเบี้ยขึ้นอยู่กับปัจจัยที่แท้จริงคืออุปทานการออมทรัพย์และอุปสงค์ของการลงทุน ส่วนปริมาณเงินเข้ามามีบทบาทในทฤษฎีปริมาณเงินสมัยเก่าก็เพียงแค่เป็นเครื่องกำหนดระดับราคาของผลผลิตแต่ปริมาณผลผลิตจะเป็นเท่าใดนั้นก็ขึ้นอยู่กับอัตราดอกเบี้ย แต่ตามทฤษฎีของเคนส์นั้น การเปลี่ยนแปลงปริมาณเงินอาจก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระดับรายได้ผลผลิต และการจ้างงานได้ ทั้งนี้เพราะการเปลี่ยนแปลงปริมาณเงินจะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในอัตราดอกเบี้ย และจากการที่อัตราดอกเบี้ยเปลี่ยนแปลงย่อมก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการใช้จ่ายในการลงทุน ซึ่งเป็นส่วนประกอบที่สำคัญของอุปสงค์รวมของประเทศ

แนวคิดเกี่ยวกับการเงินเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปก่อนหน้าที่เคนส์จะเขียนทฤษฎีทั่วไปของเขาออกมาก็คือ เงินนั้นเป็นที่ต้องการของคนก็เพื่อเอาไปใช้จ่ายหรืออีกนัยหนึ่งเพื่อเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนเท่านั้น แต่เคนส์กลับมีความเห็นว่าเงินเป็นสินทรัพย์ชนิดหนึ่งที่มีอรรถประโยชน์มากในฐานะที่เป็นสินทรัพย์ที่มีสภาพคล่องที่สุดในบรรดาสินทรัพย์ต่างๆ ดังนั้นในขณะที่ใดขณะหนึ่งคนเราจึงอาจต้องการถือเงินไว้เพื่อวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายอื่นๆ นอกเหนือไปจากจุดมุ่งหมายเพื่อเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนเขาได้แบ่งอุปสงค์ของเงินออกเป็น 3 ชนิดตามจุดมุ่งหมายในการถือเงินของเราซึ่งมี 3 จุดมุ่งหมายด้วยกันคือ อุปสงค์ของเงินเพื่อใช้จ่ายใช้สอย อุปสงค์ของเงินเพื่อเหตุฉุกเฉิน และอุปสงค์ของเงินเพื่อเก็งกำไร

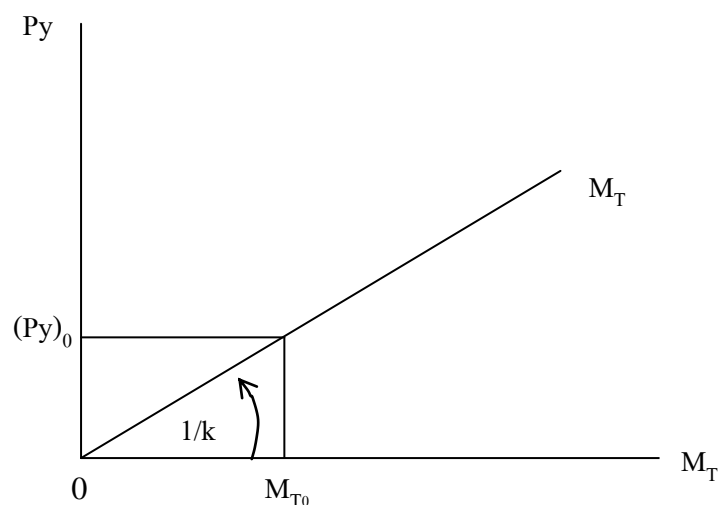
5.1 อุปสงค์การถือเงินเพื่อใช้จ่ายใช้สอย

คนเราทุกคนย่อมต้องการถือเงินจำนวนหนึ่งไว้เพื่อใช้จ่ายในกิจกรรมประจำวัน อุปสงค์ของเงินเพื่อจุดมุ่งหมายนี้เคนส์เรียกว่า อุปสงค์ของเงินเพื่อใช้จ่ายใช้สอย (transactions demand for money) ความต้องการถือเงินเพื่อจุดมุ่งหมายนี้เกิดขึ้นเนื่องจากในชีวิตประจำวันของครัวเรือนและธุรกิจนั้นรายรับและรายจ่ายมิได้สอดคล้องกันอย่างสมบูรณ์ ทำให้มีความจำเป็นต้องถือเงินจำนวนหนึ่งไว้เพื่อใช้จ่ายในกิจกรรมประจำวันนั่นเอง และเมื่อปัจจัยทางด้านสถาบันและปัจจัยทางด้านเทคนิคถูกกำหนดมาให้ (เช่นเดียวกันกับในทฤษฎีปริมาณเงินของฟิชเชอร์ที่วิเคราะห์อัตราหมุนเวียนของเงิน) ความต้องการถือเงินเพื่อใช้จ่ายใช้สอยจะแปรผันไปในทางเดียวกันกับรายได้ประชาชาติ กล่าวคือถ้าระดับรายได้ประชาชาติยิ่งสูงเท่าใด ความต้องการถือเงินเพื่อจุดมุ่งหมายนี้ก็ยิ่งสูงเท่านั้น เพื่อความสะดวกในการพิจารณาเราจะตั้งข้อสมมุติว่าความสัมพันธ์ระหว่างความต้องการถือเงินเพื่อใช้จ่ายใช้สอยและรายได้ประชาชาติเป็นความสัมพันธ์เชิงเส้นตรง (linear relationship) ดังนั้นความสัมพันธ์ดังกล่าวอาจแสดงได้ในรูปของสมการที่มีลักษณะทำนองเดียวกันกับสมการความต้องการถือเงินของสำนักเคมบริดจ์ดังนี้

$$M_T = kPy \text{ ----- (5.1)}$$

M_T แสดงถึงความต้องการถือเงินเพื่อจับจ่ายใช้สอย P_y แสดงถึงระดับราคา y แสดงถึงผลผลิตที่แท้จริง P_y แสดงถึงรายได้ประชาชาติที่เป็นตัวเงิน และ k แสดงถึงสัดส่วนของรายได้ประชาชาติที่เป็นตัวเงินที่ประชาชนต้องการถือไว้เพื่อจับจ่ายใช้สอย ค่าของ k ถูกกำหนดโดยปัจจัยทางด้านสถาบันและปัจจัยทางด้านเทคนิค ในทำนองเดียวกันกับค่าของ v หรืออัตราการหมุนเวียนของเงินในทฤษฎีปริมาณเงินของฟิชเชอร์และมีข้อสมมุติว่าคงที่ในระยะสั้น ข้อแตกต่างที่สำคัญระหว่างทฤษฎีปริมาณเงินของสำนักเคนบริดจ์กับทฤษฎีความต้องการถือเงินของเคนส์ก็คือในขณะที่ทฤษฎีปริมาณเงินของสำนักเคนบริดจ์ถือว่าคนถือเงินไว้เพื่อจับจ่ายใช้สอยแต่เพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่เคนส์เห็นว่าการถือเงินไว้จับจ่ายใช้สอยเป็นเพียงส่วนหนึ่งของความต้องการถือเงินทั้งหมดเท่านั้นเพราะคนยังมีความต้องการถือเงินไว้เพื่อจุดมุ่งหมายอื่นๆ อีก

ตามรูปที่ 5.1 เส้น M_T เป็นเส้นที่แสดงความต้องการถือเงินเพื่อจับจ่ายใช้สอย เมื่อรายได้ประชาชาติอยู่ในระดับต่างๆ เช่น ถ้ารายได้ประชาชาติอยู่ในระดับ $(P_y)_0$ ความต้องการถือเงินเพื่อจับจ่ายใช้สอยจะเท่ากับ M_{T0} ความชันของเส้นความต้องการถือเงินเพื่อจับจ่ายใช้สอยจะมีค่าเท่ากับส่วนกลับของ k หรือเท่ากับ $1/k$

รูปที่ 5.1 แสดงความต้องการถือเงินเพื่อจับจ่ายใช้สอย

5.2 อุปสงค์การถือเงินเพื่อเหตุฉุกเฉิน

อุปสงค์การถือเงินเพื่อจับจ่ายใช้สอยเกิดขึ้นเนื่องจากรายรับและรายจ่ายของคนเราไม่ได้เกิดขึ้นในเวลาเดียวกัน เช่นเดียวกันอุปสงค์ของเงินเพื่อเหตุฉุกเฉินก็เกิดขึ้นเนื่องจากไม่แน่นอนเกี่ยวกับรายรับ

และรายจ่ายที่จะเกิดขึ้นในอนาคต การที่คนเราถือเงินไว้เพื่อเหตุฉุกเฉินก็จะช่วยให้เขามีเงินใช้สำหรับรายจ่ายที่เกิดขึ้นโดยไม่ได้อาคารณ์ล่วงหน้ามาก่อน อุปสงค์ของเงินเพื่อจุดมุ่งหมายนี้เคนส์เรียกว่า อุปสงค์ของเงินเพื่อเหตุฉุกเฉิน (precautionary demand for money) ตามทัศนะของเคนส์นั้นความต้องการถือเงินเพื่อจุดมุ่งหมายนี้ก็เพื่อเอาไว้ใช้สำหรับจ่ายที่เกิดขึ้นโดยกะทันหันและสำหรับการซื้อบางอย่างที่ได้ผลประโยชน์เป็นพิเศษโดยที่สามารถทราบได้ล่วงหน้า รวมทั้งถือไว้เป็นสินทรัพย์ที่มีมูลค่าคงที่ในรูปแบบของตัวเงิน เพื่อไว้ชำระหนี้สินที่มีมูลค่าคงที่ในรูปแบบตัวเงิน ความต้องการถือเงินเพื่อสำรองไว้ในเหตุฉุกเฉินจะผันแปรไปในทางเดียวกันกับรายได้ประชาชาติเช่นเดียวกันกับความต้องการถือเงินเพื่อจับจ่ายใช้สอย และเนื่องจากปริมาณที่คนต้องการถือเงินเพื่อสำรองไว้ในเหตุฉุกเฉินมีปริมาณที่ไม่มากนักเราจึงอาจรวมความต้องการถือเงินทั้งสองประเภทเข้าด้วยกัน และใช้สมการที่ 5.1 ที่ว่า $M_T = kPy$ ในความหมายที่กว้างขึ้นโดยให้ M_T หมายถึงทั้งความต้องการถือเงินเพื่อจับจ่ายใช้สอยและความต้องการถือเงินเพื่อสำรองไว้ในเหตุฉุกเฉิน

5.3 อุปสงค์การถือเงินเพื่อเก็งกำไร

เคนส์มีความเห็นว่าคนเรามีใช้จะมีความต้องการถือเงินเพื่อไว้จับจ่ายใช้สอยและเพื่อเหตุฉุกเฉินเท่านั้น แต่ยังต้องการถือเงินไว้เพื่อเป็นเครื่องสะสมค่าอีกด้วยหรือทรัพย์สินอีกด้วย เคนส์เรียกอุปสงค์ของเงินเพื่อจุดมุ่งหมายนี้ว่า อุปสงค์ของเงินเพื่อเก็งกำไรหรือความต้องการถือเงินเพื่อเก็งกำไร (Speculative demand for money)

การที่เคนส์เพิ่มความต้องการถือเงินเพื่อเก็งกำไรขึ้นมานับได้ว่าเป็นผลงานสำคัญที่ทำให้ทฤษฎีของเขาแตกต่างไปจากทฤษฎีปริมาณเงิน ทั้งนี้เพราะนักทฤษฎีปริมาณเงินสำนักคลาสสิกมีข้อสมมุติว่าคนเราจะไม่ถือเงินไว้มากไปกว่าที่ต้องการเพื่อจับจ่ายใช้สอยและเพื่อเหตุฉุกเฉิน เพราะถ้าหากเขาถือเงินไว้เกินกว่าที่ต้องการเพื่อวัตถุประสงค์ทั้งสองประการแล้ว เขาย่อมสูญเสียโอกาสที่จะได้รับผลตอบแทนจากการเอาเงินนั้นไปลงทุนทำสิ่งอื่นๆ เช่น ซื้อหลักทรัพย์ ฝากธนาคาร ลงทุนในสินค้าทุน ฯลฯ เหตุผลก็คือ แม้ว่าอัตราดอกเบี้ยจะต่ำเท่าใดก็ตาม แต่การได้ผลตอบแทนแม้จะเพียงเล็กน้อยก็ยังดีกว่าที่จะไม่ได้เลย แต่เคนส์ได้พยายามหาเหตุผลที่จะอธิบายว่า เหตุใดคนที่ประพฤติตนอย่างมีเหตุผล (rational man) จึงยังคงมีความต้องการถือเงินมากกว่าถือพันธบัตร ทั้งๆที่ในการกระทำความดังกล่าวเขาย่อมไม่ได้รับผลตอบแทนอะไรเลยและต้องเสียผลตอบแทนที่ควรจะได้รับจากพันธบัตร นอกเหนือจากนี้การที่เคนส์เพิ่มความต้องการถือเงินเพื่อเก็งกำไรขึ้นมายังเป็นการช่วยให้ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์รุ่นต่อมาสามารถบูรณาการภาคการเงินและภาคการผลิตเข้าด้วยกันในแบบจำลองดุลยภาพทั่วไป (general equilibrium model) ซึ่งสามารถอธิบายการกำหนดอัตราดอกเบี้ย อัตราการหมุนเวียน

ของเงิน รายได้ประชาชาติและระดับราคาได้พร้อมๆกันและช่วยให้เราทำการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของนโยบายการเงินเมื่อเปรียบเทียบกับนโยบายการคลังได้ด้วย

เหตุผลในการที่คนมีความต้องการที่จะถือทรัพย์สินอยู่ในรูปของเงินซึ่งไม่ได้ผลตอบแทนแต่อย่างใด แทนที่จะถืออยู่ในรูปอื่นซึ่งจะให้ผลตอบแทนในรูปดอกเบี้ย ถ้าสมมุติว่าอัตราดอกเบี้ยเป็นบวก เคนส์ให้เหตุผลว่าเนื่องจากความไม่แน่นอนเกี่ยวกับอัตราดอกเบี้ยในอนาคต จึงทำให้คนเรามีโอกาสที่จะเก็งกำไรโดยหวังว่าจะได้กำไรจากการที่รู้ดีกว่าตลาดว่าอะไรจะเกิดขึ้นในอนาคต เกี่ยวกับความหมายของคำว่า “ความไม่แน่นอน” นั้น เคนส์มิได้หมายความว่าความไม่แน่นอนอันเกิดขึ้นจากการที่บุคคลแต่ละคนไม่รู้ว่อัตราดอกเบี้ยในอนาคตจะเป็นอย่างไร แต่หมายถึงความไม่แน่นอนที่เกิดขึ้นเนื่องจากความแตกต่างในความเห็นของบุคคลต่างๆเกี่ยวกับอัตราดอกเบี้ยในอนาคต แต่ละบุคคลต่างก็มีความเห็นที่ชัดเจนในแง่ตัวของเขาเองว่าในอนาคตอัตราดอกเบี้ยจะเป็นเช่นไร แต่ความเห็นของแต่ละบุคคลจะแตกต่างกันออกไป ถ้าความเห็นของบุคคลเหล่านี้ไม่ต่างกัน ก็คงไม่มีใครสามารถได้กำไรจากการที่รู้ดีกว่าตลาดอัตราดอกเบี้ยในอนาคตจะเป็นเช่นไร เพราะจะไม่มีใครมีความเห็นของบุคคลผู้ใดที่แตกต่างไปจากความเห็นของตลาด

ในการวิเคราะห์เกี่ยวกับการต้องการถือเงินเพื่อเก็งกำไรนั้น เคนส์ได้พิจารณาสินทรัพย์ทางการเงินเพียงชนิดเดียวที่อาจใช้แทนเงินได้ในการเป็นเครื่องสะสมค่า สินทรัพย์ทางการเงินดังกล่าวคือ พันธบัตร (bonds) พันธบัตรเป็นสินทรัพย์ทางการเงินซึ่งจะให้ผลตอบแทนในรูปของรายได้ที่เป็นตัวเงินคงที่ต่อปี เช่น พันธบัตร 100 บาทอัตราผลตอบแทนร้อยละ 4 ก็จะให้ผลตอบแทนแก่ผู้ถือในรูปของรายได้ 4 บาทต่อปี ราคาตลาดของพันธบัตรและอัตราดอกเบี้ยจะมีความสัมพันธ์กันในทางตรงกันข้าม ตัวอย่างเช่น สมมุติว่าอัตราดอกเบี้ยของพันธบัตรที่ออกใหม่เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 8 ดังนั้นพันธบัตรที่ออกใหม่จะให้ผลตอบแทนแก่ผู้ซื้อในรูปของรายได้เพิ่มขึ้นจาก 4 บาทเป็น 8 บาทต่อปี ในกรณีนี้ พันธบัตรเก่าที่ยังคงให้ผลตอบแทนในอัตราร้อยละ 4 ต่อปีจะมีราคาเพียงแค่ 50 บาท ถ้าผู้ถือพันธบัตรเก่าต้องการขายในราคาเดิม 100 บาท ก็จะไม่มีผู้ใดซื้อเพราะพันธบัตรใหม่ 100 บาทจะให้ผลตอบแทนถึงร้อยละ 8 ดังนั้นหากจะให้ผู้ซื้อพันธบัตรเก่าได้รับผลตอบแทนในอัตราเดียวกันกับอัตราผลตอบแทนของพันธบัตรใหม่ ราคาของพันธบัตรเก่าจะต้องลดลงเหลือ 50 บาท จากเหตุผลที่ได้อธิบายข้างต้น แสดงว่า ถ้าหากอัตราดอกเบี้ยเปลี่ยนแปลงไปในขณะที่ผู้ถือพันธบัตรยังคงถือพันธบัตรอยู่ราคาตลาดของพันธบัตรนั้นจะเปลี่ยนแปลงไป ราคาตลาดของพันธบัตรจะลดลงเมื่ออัตราดอกเบี้ยสูงขึ้น และราคาตลาดของพันธบัตรจะสูงขึ้นเมื่ออัตราดอกเบี้ยลดลง การถือพันธบัตรจึงอาจทำให้ผู้ถือมีกำไรส่วนทุน (capital gain) หรือขาดทุนส่วนทุน (capital loss) เกิดขึ้นได้ ผู้ถือพันธบัตรจะได้รับรายได้จากพันธบัตรสองทางด้วยกันคือ รายได้จากดอกเบี้ยพันธบัตรและรายได้จากกำไรส่วนทุนหรือขาดทุนส่วนทุน (การขาดทุนส่วนทุนถือเป็นรายได้ที่เป็นลบ)

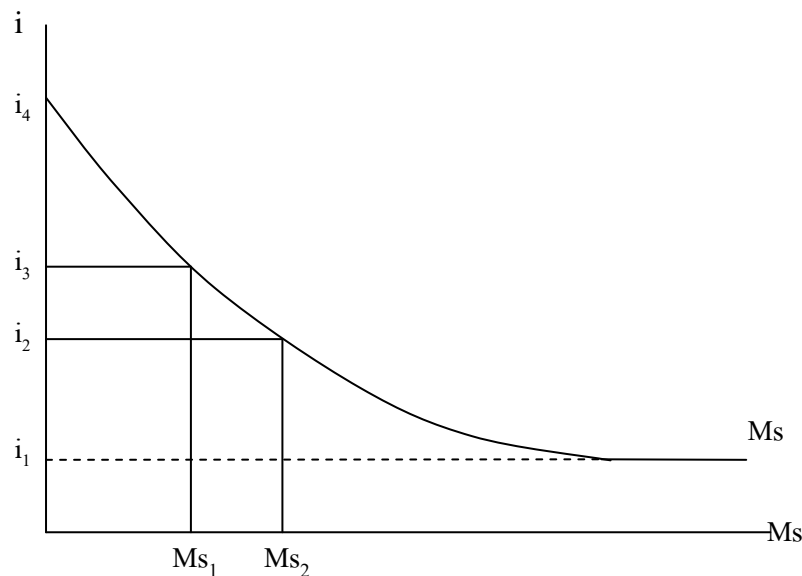
บุคคลใดก็ตามที่ซื้อพันธบัตรไว้ย่อมมีการเก็งกำไรเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของอัตราดอกเบี้ยในอนาคต และมีการคาดคะเนว่าเขาอาจจะได้กำไรส่วนทุนหรือขาดทุนส่วนทุนอันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงในอัตราดอกเบี้ย ถึงแม้ว่าอาจจะมีเหตุผลอื่นๆเข้ามาเกี่ยวข้องด้วยก็ตาม การที่ในขณะใดขณะหนึ่งบุคคลหนึ่งเปลี่ยนจากการถือเงินสดมาถือพันธบัตรแทนมักจะเนื่องมาจากการที่เขาคาดคะเนว่าอัตราดอกเบี้ยจะลดลงและราคาของพันธบัตรจะสูงขึ้นสิ่งนี้แสดงว่าบุคคลผู้นี้มีความเห็นว่าอัตราดอกเบี้ยในขณะนี้ค่อนข้างสูง และราคาพันธบัตรในขณะนี้ค่อนข้างต่ำ ส่วนบุคคลที่เปลี่ยนจากการถือพันธบัตรมาถือเงินสดแทนก็ย่อมจะมีการคาดคะเนในทางตรงกันข้าม กล่าวคือ เขามีความเห็นว่าอัตราดอกเบี้ยในขณะนี้ค่อนข้างต่ำและราคาพันธบัตรในขณะนี้ค่อนข้างสูง บุคคลใดก็ตามที่มีความเห็นว่าอัตราดอกเบี้ยในขณะนี้สูงหรือต่ำ ก็ย่อมจะต้องเป็นผู้ซึ่งมีความคิดว่าอัตราดอกเบี้ยปกติ (Normal rate of interest) ควรเป็นเท่าใด เพื่อเปรียบเทียบกับอัตราดอกเบี้ยที่เป็นอยู่ในขณะนั้นอัตราดอกเบี้ยปกตินี้ย่อมแตกต่างกันระหว่างบุคคลต่างๆ

ดังนั้น ถ้าในขณะหนึ่งขณะใดผู้ถือพันธบัตรมีความเห็นว่าอัตราดอกเบี้ยที่เป็นอยู่ในขณะนั้นต่ำกว่าดอกเบี้ยปกติ เขาก็คาดคะเนว่าอัตราดอกเบี้ยที่เป็นอยู่จะสูงขึ้นจนกระทั่งเท่ากับอัตราดอกเบี้ยปกติ ในกรณีนี้บุคคลผู้นี้จะเปลี่ยนจากการถือพันธบัตรมาถือเงินสดแทนโดยเขายอมเสียดอกเบี้ยที่จะได้รับจากพันธบัตรซึ่งเป็นจำนวนเพียงเล็กน้อยเท่านั้นเมื่ออัตราดอกเบี้ยต่ำเพราะถ้าหากเขาไม่ยอมเสียดอกเบี้ยเพียงแค่นี้เขาจะต้องประสบกับการขาดทุนเป็นจำนวนมากก็ได้ ถ้าหากว่าในอนาคตอัตราดอกเบี้ยสูงขึ้นซึ่งหมายความว่าราคาพันธบัตรที่เขาถืออยู่ลดลง ในทางตรงกันข้าม ถ้าในขณะหนึ่งขณะใดผู้ถือพันธบัตรมีความเห็นว่าอัตราดอกเบี้ยที่เป็นอยู่ในขณะนั้นสูงกว่าอัตราดอกเบี้ยปกติ ในกรณีนี้บุคคลผู้นี้จะเปลี่ยนจากการถือเงินสดมาถือพันธบัตรแทน ในการกระทำเช่นนี้บุคคลผู้นี้จะไม่เพียงแต่จะได้รับรายได้จากพันธบัตรซึ่งค่อนข้างสูงเท่านั้น แต่เขายังหวังที่จะได้กำไรส่วนทุนในอนาคตอีกด้วยเมื่อราคาของพันธบัตรสูงขึ้น และอัตราดอกเบี้ยกลับคืนเข้าสู่ระดับปกติ

จากที่กล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่า ความต้องการถือเงินเพื่อเก็งกำไรจะผันแปรไปในทางตรงกันข้ามกับอัตราดอกเบี้ย ความสัมพันธ์ระหว่างความต้องการถือเงินเพื่อเก็งกำไรกับอัตราดอกเบี้ยแสดงได้โดยสมการต่อไปนี้

$$M_s = L(i) \text{ ----- (5.2)}$$

โดยที่ M_s แสดงถึงความต้องการถือเงินเพื่อเก็งกำไร และ i คืออัตราดอกเบี้ยที่เป็นตัวเงิน และความสัมพันธ์ระหว่างความต้องการถือเงินเพื่อเก็งกำไรกับอัตราดอกเบี้ยแสดงได้ในรูปที่ 5.2

รูปที่ 5.2 แสดงเส้นอุปสงค์ของเงินเพื่อเก็งกำไร

ตามรูปที่ 5.2 แสดงถึงความต้องการถือเงินเพื่อเก็งกำไรจะเห็นได้ว่าในระดับอัตราดอกเบี้ยไม่สูงจนเกินไปหรือต่ำจนเกินไป ความต้องการถือเงินเพื่อเก็งกำไรจะผันแปรไปในทางตรงกันข้ามกับอัตราดอกเบี้ย เช่นเมื่ออัตราดอกเบี้ยเท่ากับ i_2 ความต้องการถือเงินเพื่อเก็งกำไรจะเท่ากับ Ms_2 แต่เมื่ออัตราดอกเบี้ยสูงขึ้นเป็น i_3 ความต้องการถือเงินเพื่อเก็งกำไรจะลดลงเป็น Ms_1 จะเห็นว่า ยิ่งอัตราดอกเบี้ยสูงขึ้นเท่าใด ความต้องการถือสินทรัพย์ในรูปของเงินก็จะยิ่งน้อยลงเท่านั้นและที่อัตราดอกเบี้ยสูงมากๆ เช่น ที่ i_4 ความต้องการถือทรัพย์สินในรูปของเงินจะเท่ากับ 0 หรือกล่าวอีกอย่างหนึ่งได้ว่าไม่มีผู้ใดปรารถนาที่จะถือทรัพย์สินในรูปของเงินเลย เส้นความต้องการถือเงินเพื่อเก็งกำไรจะตัดกับแกนตั้งซึ่งแสดงว่าความต้องการถือเงินเพื่อเก็งกำไรเท่ากับ 0 การที่เกิดสถานการณ์เช่นนี้แสดงว่า ผู้ถือทรัพย์สินทุกคนมีความเห็นว่าอัตราดอกเบี้ยที่เป็นอยู่ในขณะนี้สูงเกินไปและจะต้องลดลงในอนาคตดังนั้นการถือพันธบัตรไว้ย่อมมีความปลอดภัยมากกว่าการถือเงิน การถือเงินเพื่อเก็งกำไรจึงอยู่ในรูปของการถือพันธบัตรทั้งหมดโดยไม่ถือเป็นเงินสด ในทางตรงกันข้ามที่ระดับอัตราดอกเบี้ยที่ต่ำมาก ๆ เส้นอุปสงค์ของเงินเพื่อเก็งกำไรจะมีความยืดหยุ่นอย่างสมบูรณ์ (Perfect elastic) ตามรูปที่ 5.2 สถานการณ์นี้เกิดขึ้นเมื่ออัตราดอกเบี้ยเท่ากับ i_1 ที่ระดับอัตราดอกเบี้ยนี้ผู้ถือทรัพย์สินมีความเห็นว่าอัตราดอกเบี้ยได้ลดลงต่ำมากแล้วและจะไม่ลดลงไปกว่านี้อีกการที่จะถือพันธบัตร ณ ระดับอัตราดอกเบี้ยที่ต่ำเช่นนี้แทนที่จะถือเงินสดต้องประสบกับการเสี่ยงที่จะขาดทุนส่วนทุนเมื่ออัตราดอกเบี้ยสูงขึ้นและรายได้ที่ได้รับจากดอกเบี้ยซึ่งมีอัตราที่ต่ำมากเช่นนี้ก็คงไม่เพียงพอที่จะชดเชยการขาดทุนส่วนทุนที่เกิดขึ้นเส้นอุปสงค์ของ

เงินเพื่อเก็งกำไรจะมีความยืดหยุ่นอย่างสมบูรณ์หรือเป็นเส้นที่ขนานกับแกนอนที่อัตราดอกเบี้ย i_1 ซึ่งเคนส์เรียกสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในช่วงที่แสดงความต้องการถือเงินเพื่อเก็งกำไรมีความยืดหยุ่นอย่างสมบูรณ์นี้ว่า “กับดักสภาพคล่อง” (Liquidity trap) กล่าวคือไม่ว่าปริมาณเงินที่มีอยู่เพื่อการถือไว้เพื่อเก็งกำไรจะมีเท่าใดก็ตามปริมาณเงินนั้นจะถูกเก็บกักตุนอยู่ในมือของผู้ถือทรัพย์สินทั้งหมด

5.4 ตลาดเงิน ตลาดแรงงาน และตลาดผลผลิตของเคนส์

5.4.1 ตลาดเงิน

ตามแนวความคิดของเคนส์นั้นบทบาทของตลาดเงิน ก็คือ การกำหนดอัตราดอกเบี้ยซึ่งขึ้นอยู่กับอุปสงค์และอุปทานของเงิน ตามแนวความคิดนี้ อัตราดอกเบี้ยเป็นตัวแปรทางการเงินที่ถูกกำหนดโดยปัจจัยทางการเงิน แนวความคิดเกี่ยวกับอัตราดอกเบี้ยของเคนส์เริ่มต้นจากการพิจารณาว่าจากรายได้แต่ละบุคคลได้รับในงวดเวลาหนึ่งนั้นเขาจะต้องตัดสินใจว่าจะบริโภคในปัจจุบันเท่าใดและจะสำรองไว้เพื่อการบริโภคในอนาคตเท่าใด ในทัศนะของเคนส์นั้น การตัดสินใจของแต่ละบุคคล จะไม่สิ้นสุดเพียงแค่นี้ เพราะเขาจะต้องตัดสินใจอีกด้วยว่า ส่วนที่เขาจะสำรองไว้เพื่อ การบริโภคในอนาคตนั้นเขาควรถืออยู่ในรูปใด กล่าวคือ เขาจะถืออยู่ในรูป ที่ทำให้ เขาสามารถใช้ได้ทันทีเมื่อต้องการ(หรือเท่ากับ การถือในรูปของเงินนั่นเอง) หรือจะถือในรูปอื่น การตัดสินใจของแต่ละบุคคลในเรื่องกล่าวนี้ก็คือ การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับสภาพคล่อง (The degree of liquidity preference) ที่ต้องการนี้ หรืออีกนัยหนึ่ง การตัดสินใจ เกี่ยวกับปริมาณเงินที่ต้องการถือภายใต้สถานการณ์ต่างๆกัน

ด้วยแนวความคิดดังกล่าวข้างต้น เคนส์จึงมีความเห็นว่า อัตราดอกเบี้ยคือผลตอบแทน ของการยอมเสียสละสภาพคล่องสำหรับระยะเวลาหนึ่ง เคนส์ไม่เห็นด้วยกับทัศนะของนักเศรษฐศาสตร์สำนักคลาสสิกที่เห็นว่าอัตราดอกเบี้ยคือ “ราคา” ที่ทำให้เกิดดุลยภาพระหว่างอุปสงค์ต่อเงินทุนและอุปทานของเงินทุนซึ่งแสดงโดยความเต็มใจที่จะละเว้นการบริโภคในปัจจุบัน แต่เขามีความเห็นว่ายัตราดอกเบี้ยคือ “ราคา” ที่ทำให้ความต้องการถือทรัพย์สินในรูปของเงินเท่ากับปริมาณของเงินที่มีอยู่ สิ่งนี้แสดงว่าเมื่ออัตราดอกเบี้ยลดลงหรืออีกนัยหนึ่ง ผลตอบแทนของการยอมเสียสละสภาพคล่องลดลง ปริมาณเงินทั้งหมดที่ประชาชนต้องการถือจะมากกว่าอุปทานของเงินที่มีอยู่ และถ้าอัตราดอกเบี้ยสูงขึ้น ก็จะเกิดสถานการณ์ตรงข้าม ดังนั้นอุปทานของเงินและความพอใจในสภาพคล่องหรืออีกนัยหนึ่งความต้องการถือเงิน เป็นเครื่องกำหนดอัตราดอกเบี้ยที่เกิดขึ้นจริงในขณะหนึ่งขณะใด

การที่เคนส์มองว่าอัตราดอกเบี้ยเป็นตัวแปรที่ถูกกำหนดขึ้นในตลาดเงินนั้นจะเห็น ได้ว่าเป็นสิ่งที่แตกต่างจากแนวความคิดของนักเศรษฐศาสตร์สำนักคลาสสิกเพราะตามความคิดของนักเศรษฐศาสตร์สำนักนี้ อัตราดอกเบี้ยถูกกำหนดโดยตัวแปรที่แท้จริงคือการออมที่แท้จริงและการลงทุนที่แท้จริง อัตราดอกเบี้ยคือผลตอบแทนของการเสียสละการบริโภคในปัจจุบันเพื่อที่จะได้บริโภคมากขึ้น

ในอนาคตหรืออีกนัยหนึ่งอัตราดอกเบี้ยก็คือผลตอบแทนของการออมนั่นเอง ทฤษฎีอัตราดอกเบี้ยของนักเศรษฐศาสตร์สำนักคลาสสิก เป็นทฤษฎีที่แท้จริง (Real Theory) แทนที่จะเป็นทฤษฎีทางการเงินเช่นทฤษฎีอัตราดอกเบี้ยของเคนส์

ด้วยแนวความคิดดังกล่าว เคนส์ได้ขยายความทฤษฎีความต้องการถือเงินของสำนักเคมบริดจ์ออกไป โดยทำการวิเคราะห์ไม่เฉพาะแต่ผลของการเปลี่ยนแปลงของรายได้ที่มีต่อความต้องการถือเท่านั้น แต่ยังวิเคราะห์ผลของการเปลี่ยนแปลงของอัตราดอกเบี้ย และการคาดคะเนอัตราดอกเบี้ยในอนาคตที่มีต่อความต้องการถือเงินด้วย ทฤษฎีความต้องการถือเงินของเขามีชื่อเรียกว่า ทฤษฎีความพอใจในสภาพคล่อง (liquidity preference theory) โดยเคนส์มีความเห็นว่า เงินเป็นสินทรัพย์ชนิดหนึ่งที่มีอรรถประโยชน์มากในฐานะเป็นสินทรัพย์ที่มีสภาพคล่องสูงที่สุดในบรรดาสินทรัพย์ต่างๆ ดังนั้นในขณะหนึ่งขณะใด คนเราอาจต้องการถือเงินไว้เพื่อจุดมุ่งหมายอื่นๆนอกเหนือจากจุดมุ่งหมายเพื่อเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยน ทฤษฎีความต้องการถือเงินของเคนส์ ได้แบ่งจุดมุ่งหมายในการถือเงินออกเป็นสามจุดมุ่งหมายด้วยกันคือ เพื่อใช้จ่ายใช้สอย (transactions motive) เพื่อสำรองไว้ในเหตุฉุกเฉิน (precautionary motive) และเพื่อเก็งกำไร (speculative motive) ดังได้กล่าวไปแล้วในอุปสงค์ของเงินเพื่อใช้จ่ายใช้สอย อุปสงค์ของเงินเพื่อเหตุฉุกเฉิน และอุปสงค์ของเงินเพื่อเก็งกำไร ข้างต้น

เมื่อนำอุปสงค์การถือเงินเพื่อใช้จ่ายใช้สอย (ตามความหมายกว้างซึ่งรวมอุปสงค์การถือเงินเพื่อสำรองไว้ในเหตุฉุกเฉินด้วย) มารวมเข้าด้วยกันกับอุปสงค์การถือเงินเพื่อเก็งกำไรจะได้อุปสงค์ความต้องการถือเงินรวม (Total demand for money) ตามทฤษฎีของเคนส์ซึ่งมีสมการดังนี้

$$M_D = M_T + M_S = kPy + L(i) \text{ ----- (5.3)}$$

M_D แสดงถึงอุปสงค์การถือเงินรวม ซึ่งประกอบด้วย อุปสงค์การถือเงินทั้งสองประเภทคือ อุปสงค์การถือเงินเพื่อใช้จ่ายใช้สอย (M_T) และอุปสงค์การถือเงินเพื่อเก็งกำไร (M_S) สมการที่ 5.3 แสดงว่า อุปสงค์การถือเงินรวมเป็นฟังก์ชันของรายได้ประชาชาติที่เป็นตัวเงินและอัตราดอกเบี้ยที่เป็นตัวเงิน ดังนั้นความสมดุลในตลาดเงินเกิดขึ้นเมื่ออุปสงค์ความต้องการถือเงินรวมเท่ากับอุปทานของเงินหรือเขียนได้ว่า

$$M_T + M_S = M \text{ ----- (5.4)}$$

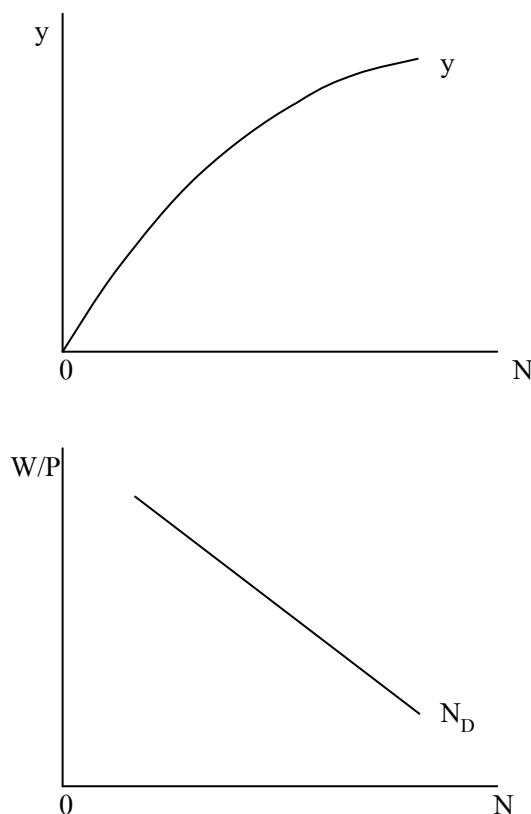
M แสดงถึงอุปทานของเงินซึ่งในขณะหนึ่งขณะใดมีปริมาณที่คงที่เนื่องจากถูกกำหนดโดยนโยบายของธนาคารกลาง

5.4.2 ตลาดแรงงาน

แนวความคิดที่สำคัญประการหนึ่งที่เคนส์มีความเห็นแตกต่างไปจากแนวความคิดของนักเศรษฐศาสตร์สำนักคลาสสิกก็คือ สถานการณ์ในตลาดแรงงาน อย่างไรก็ตาม แนวความคิดที่แตกต่างกันนั้น เกี่ยวข้องกับอุปทานของแรงงานเท่านั้น ทั้งนี้เพราะทางด้านอุปสงค์ต่อแรงงานนั้นเคนส์ยอมรับแนวความคิดของนักเศรษฐศาสตร์สำนักคลาสสิกที่ว่า เส้นผลิตภาพหน่วยสุดท้ายของแรงงานซึ่งมีลักษณะลาดลงจากซ้ายไปขวา แสดงถึงเส้นอุปสงค์ต่อแรงงาน ฟังก์ชันการผลิตและฟังก์ชันอุปสงค์ต่อแรงงาน ตามแบบจำลองของเคนส์ก็เป็นเช่นเดียวกับแบบจำลองของนักเศรษฐศาสตร์สำนักคลาสสิก ดังนั้น

$$Y = F(N) \text{ -----(5.5)}$$

$$N_D = f(W/P) \text{ ----- (5.6)}$$

รูปที่ 5.3 แสดงฟังก์ชันการผลิตและเส้นอุปสงค์ต่อแรงงาน

ในการวิเคราะห์สถานการณ์ทางด้านอุปทานของแรงงานตามทฤษฎีของเคนส์นั้น เคนส์มีข้อสังเกตว่า แรงงานทำการเจรจาต่อรองค่าแรง (Wage bargain) โดยพิจารณาค่าแรงที่เป็นตัวเงินมากกว่าที่จะพิจารณาค่าแรงที่แท้จริงดังที่นักเศรษฐศาสตร์สำนักคลาสสิกวิเคราะห์ไว้ว่าทฤษฎีของเคนส์

ได้ให้เหตุผลไว้หลายประการด้วยกันที่แสดงให้เห็นว่าค่าแรงที่เป็นตัวเงินไม่สามารถที่จะปรับตัวได้อย่างรวดเร็วโดยเฉพาะในทางที่ลดลงเพื่อที่จะรักษาคุณภาพในตลาดแรงงาน กล่าวอีกอย่างหนึ่งคือ ก่อนข้างคงที่ (money wage is rigid) เหตุผลดังกล่าวสรุปได้เป็นสามประเด็นด้วยกันคือ

ประการแรก เคนส์มีความเห็นว่าในการพิจารณาการทำงานนั้นคนงานให้ความสนใจต่อทั้งค่าแรงเปรียบเทียบและค่าแรงสัมบูรณ์ ในตลาดแรงงานนั้นเนื่องจากทักษะและความชำนาญของแรงงานประเภทต่างๆมีความแตกต่างกัน ค่าแรงของแรงงานประเภทต่างๆจึงแตกต่างกันไปด้วยความแตกต่างของค่าแรงนี้สามารถวัดโดยค่าแรงเปรียบเทียบของแรงงานประเภทต่างๆเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของระดับราคาจะมีผลกระทบต่อแรงที่เป็นตัวเงินของแรงงานทุกประเภทเหมือนกันหมด

ตามแนวคิดนี้ เคนส์เชื่อว่าเหตุผลประการหนึ่งที่คนงานจะไม่ยอมรับการลดลงของค่าแรงที่เป็นตัวเงินทั้งๆที่ในขณะนั้นอุปสงค์ต่อแรงงานลดลงก็เนื่องจากคนงานเกรงว่าการลดลงของค่าแรงที่เป็นตัวเงินจะทำให้โครงสร้างค่าแรงเปรียบเทียบของแรงงานประเภทต่างๆเปลี่ยนแปลงไป ซึ่งทำให้เขาคอยอยู่ในฐานะเสียเปรียบ การที่คนงานมีความคิดดังกล่าวก็เนื่องจากคนงานไม่มีหลักประกันว่า หากเขายอมรับการลดลงของค่าแรงที่เป็นตัวเงินแล้ว คนงานในหน่วยธุรกิจอื่นหรือในอุตสาหกรรมอื่นจะยอมรับสภาพเช่นเดียวกันกับเขาหรือไม่ เคนส์มีความเชื่อว่า การลดลงของค่าแรงที่แท้จริงซึ่งเกิดขึ้นเนื่องจากการเพิ่มขึ้นของระดับราคาจะไม่ทำให้คนงานมีความรู้สึกว่าการลดลงของค่าแรงเปรียบเทียบเปลี่ยนแปลงไป เนื่องจากรายได้ที่แท้จริงของคนงานทุกคนลดลงในสัดส่วนที่เท่ากันหมด ดังนั้นเคนส์จึงมีความเห็นว่า การลดลงของค่าแรงที่แท้จริงอันเนื่องมาจากการเพิ่มขึ้นของระดับราคาจะได้รับการต่อต้านจากคนงานน้อยกว่าการลดลงของค่าแรงที่แท้จริงที่เท่ากันอันเนื่องมาจากการลดลงของค่าแรงที่เป็นตัวเงิน เหตุผลของเคนส์เช่นนี้แสดงว่าเคนส์เห็นว่าคนงานตกอยู่ในภาวะลวงตาทางการเงินดังกล่าวได้กล่าวแล้ว

ประการที่สองของเหตุผลที่สนับสนุนแนวความคิดเรื่องค่าแรงที่เป็นตัวเงินที่คงที่ เป็นผลของปัจจัยด้านสถาบัน เคนส์มีความเห็นว่าในส่วนในตลาดแรงงานซึ่งมีสหภาพแรงงานที่เข้มแข็งนั้นค่าแรงที่เป็นตัวเงินถูกกำหนดโดยสัญญาระยะยาว ซึ่งโดยทั่วไปแล้วจะมีการกำหนดค่าแรงที่เป็นตัวเงินคงที่ไว้ที่ระดับหนึ่งตลอดอายุเวลาของสัญญา อัตราค่าแรงที่เป็นตัวเงินดังกล่าวจะไม่เปลี่ยนแปลงในช่วงเวลาของสัญญา แม้ว่าสถานการณ์ทางด้านอุปสงค์ต่อแรงงานจะเปลี่ยนแปลงไปด้วยเหตุนี้ ในทางปฏิบัติจึงเป็นการยากที่นายจ้างจะเปลี่ยนแปลงค่าแรงที่เป็นตัวเงินได้ตามใจชอบโดยเฉพาะในทางที่ลดลง นอกจากนี้ในบางประเทศก็มีกฎหมายค่าแรงขั้นต่ำซึ่งทำให้การลดค่าแรงที่เป็นตัวเงินให้ต่ำกว่าค่าแรงขั้นต่ำไม่สามารถกระทำได้

เหตุผลประการที่สามแม้ว่าในตลาดแรงงานอีกบางส่วนจะไม่มีกำหนดค่าแรงโดยสัญญาระยะยาวก็ตาม แต่ก็มักจะมีการข้อตกลงระหว่างนายจ้างและคนงานซึ่งกำหนดค่าแรงที่เป็นตัวเงินไว้สำหรับช่วงเวลาหนึ่ง ข้อตกลงดังกล่าวทำให้นายจ้างไม่สามารถลดค่าแรงที่เป็นตัวเงินลงแม้ว่าอุปสงค์ที่

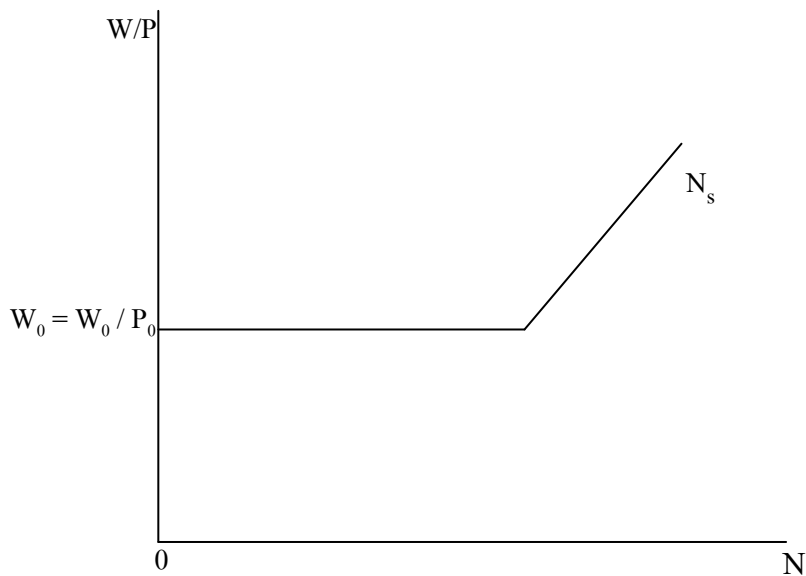
มีต่อสินค้าที่นายจ้างผลิตจะลดลงซึ่งทำให้นายจ้างมีความต้องการจ้างแรงงานน้อยลง เหตุผลในการที่นายจ้างพยายามหลีกเลี่ยงการลดค่าแรงที่เป็นตัวเงินลงก็คือเพื่อรักษาชื่อเสียงในฐานะนายจ้างที่ดีที่ไม่เอาเปรียบเปรียบแรงงานใน เคนส์มีความเห็นว่า เพื่อการรักษาชื่อเสียงดังกล่าว นายจ้างอาจเลือกวิธีการลดชั่วโมงการทำงานต่อสัปดาห์ลงหรือปลดคนงานบางจำนวนออกเป็นการชั่วคราว เมื่ออุปสงค์ต่อสินค้าลดลงแทนที่จะลดค่าแรงที่เป็นตัวเงินลง

ข้อสังเกตของเคนส์ที่มีต่ออุปทานแรงงานดังกล่าวข้างต้นอธิบายเหตุผลในการที่ค่าแรงที่เป็นตัวเงินในตลาดแรงงานค่อนข้างคงที่ในขณะหนึ่งขณะใด นอกเหนือจากนี้ เคนส์ยังไม่เห็นด้วยกับแนวคิดของนักเศรษฐศาสตร์สำนักคลาสสิกที่เห็นว่า อุปทานของค่าแรงขึ้นอยู่กับแรงที่แท้จริง ความคิดดังกล่าวของนักเศรษฐศาสตร์สำนักคลาสสิกแสดงว่าในขณะหนึ่งขณะใดคนงานรู้ว่ระดับค่าแรงที่แท้จริงเป็นเท่าใด แต่เคนส์ได้แย้งว่าคนงานพิจารณาค่าแรงที่เป็นตัวเงินแทนที่จะเป็นค่าแรงที่แท้จริงในการตัดสินใจว่าจะทำงานหรือไม่ กล่าวอีกอย่างหนึ่งก็คือ แม้ว่าจะมีการทำสัญญาว่าจ้างอย่างเป็นทางการ หรือมีการทำข้อตกลงระหว่างนายจ้างและแรงงานที่ไม่เป็นทางการก็ตาม แรงงานจะตัดสินใจโดยพิจารณาจากระดับค่าแรงที่เป็นตัวเงินที่เป็นอยู่โดยที่เขาไม่สามารถทราบได้อย่างแน่นอนว่าระดับราคาในอนาคตจะเป็นเช่นไร ในการตัดสินใจดังกล่าว เขาอาจคาดคะเนว่าระดับราคาจะไม่เปลี่ยนแปลงในช่วงระยะเวลาของสัญญาหรือข้อตกลง ตามแนวคิดของเคนส์ดังกล่าวนี้ แสดงว่าการลดลงของค่าแรงที่แท้จริงอันเนื่องมาจากการเพิ่มขึ้นของระดับราคาไม่จำเป็นต้องมีผลทำให้แรงงานเสนอตัวเข้าทำงานลดลงเสมอไปเพราะคนงานตกอยู่ในภาวะลวงตาทางการเงินดังได้กล่าวแล้ว

ด้วยทัศนะดังกล่าวข้างต้น แบบจำลองของเคนส์จึงแสดงว่าในขณะหนึ่งขณะใดนั้นค่าแรงที่เป็นตัวเงินถูกกำหนดมาให้หรือคงที่ ซึ่งเขียนเป็นสมการได้ว่า

$$W = W_0 \text{ ----- (5.7)}$$

W_0 แสดงถึงระดับค่าแรงที่เป็นตัวเงินที่เป็นอยู่ในขณะหนึ่งขณะใด ที่ระดับค่าแรงดังกล่าวเส้นอุปทานของแรงงานจะเป็นเส้นขนานกับแกนแนวนอนไปจนถึงระดับที่คนงานทุกคนที่เต็มใจจะทำงานที่ระดับค่าแรงที่เป็นตัวเงินที่เป็นอยู่สามารถหางานทำได้ทั้งหมด ซึ่งระดับการจ้างงานดังกล่าวอาจถือได้ว่าเป็นระดับการจ้างงานเต็มที่และแสดงโดย N_f ตามรูปที่ 5.4 ที่เลเยอร์ระดับ N_f ไปเส้นอุปทานของแรงงานจึงมีลักษณะเช่นเดียวกับเส้นอุปทานแรงงานตามแบบจำลองของนักเศรษฐศาสตร์สำนักคลาสสิก กล่าวคือเป็นเส้นที่ชันขึ้นจากซ้ายไปขวา หรือกล่าวอีกอย่างหนึ่งคืออุปทานของแรงงานจะผันแปรไปในทางเดียวกันกับค่าแรงที่แท้จริง ซึ่งเส้นอุปทานของแรงงานตามแบบจำลองของเคนส์แสดงโดยเส้น N_s ในรูปที่ 5.4

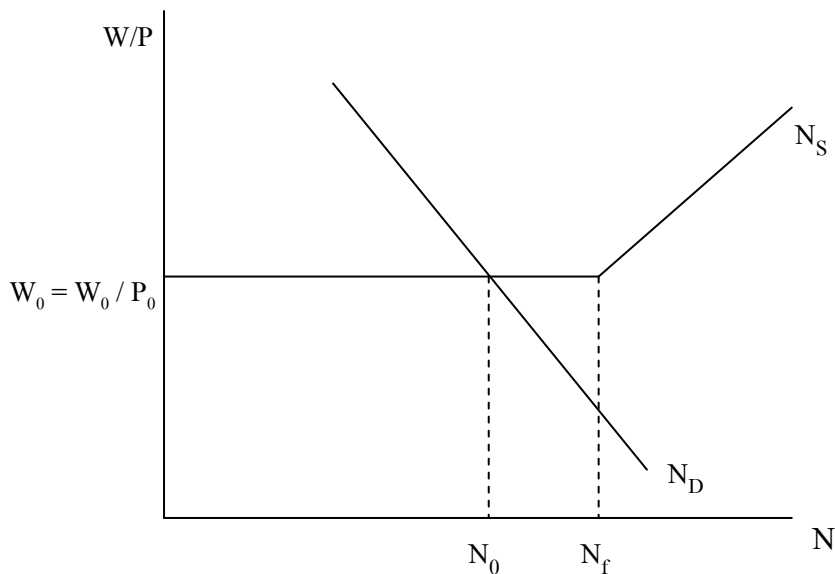

รูปที่ 5.4 แสดงเส้นอุปทานแรงงานของเคนส์

ข้อสังเกตสองประการเกี่ยวกับเส้นอุปทานของแรงงานตามที่แสดงข้างต้นคือประการแรก เส้นอุปทานแรงงานตามรูปจะเป็นเส้นขนานกับแกนนอน ณ ระดับค่าแรงที่เป็นตัวเงิน W_0 ระดับค่าแรงที่เป็นตัวเงินดังกล่าว เมื่อนำมาหารด้วยดัชนีราคาที่เป็นอยู่สมมุติว่า P_0 ก็จะแสดงถึงระดับค่าแรงที่แท้จริง W_0 / P_0 ด้วย ประการที่สองปัจจัยที่กำหนดระดับค่าแรงที่เป็นตัวเงินในขณะหนึ่งขณะใด หรือ W_0 ตามรูปข้างต้นก็คือ ปัจจัยทางด้านสถาบันและสถานการณ์ในอดีต ปัจจัยต่างๆเหล่านี้ได้แก่ กฎหมายค่าแรงขั้นต่ำ ความเข้มแข็งและอำนาจต่อรองของสหภาพแรงงาน ความคิดเห็นของประชาชน ภาวะการจ้างงานในอดีตว่าตลาดแรงงานเป็นตลาดที่มีอุปสงค์ส่วนเกินหรืออุปทานส่วนเกินของแรงงาน การเปลี่ยนแปลงของระดับราคาในอดีต ฯลฯ ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่าตามแบบจำลองของเคนส์ ค่าแรงที่เป็นตัวเงินถูกกำหนดโดยปัจจัยภายนอก และในขณะหนึ่งขณะใดถือได้ว่าคงที่

ดุลยภาพในตลาดเกิดขึ้นเมื่ออุปสงค์ต่อแรงงานเท่ากับจำนวนคนงานที่ต่ำกว่าจ้าง ณ ระดับค่าแรงที่เป็นตัวเงินที่เป็นอยู่ หรือเขียนได้ว่า

$$N_D = N \text{ ----- (5.8)}$$

รูปที่ 5.5 แสดงดุลยภาพในตลาดแรงงาน

ตามรูปที่ 5.5 แสดงข้างต้น เส้นอุปสงค์ต่อแรงงานแสดงโดยเส้น N_D และเส้นอุปทานของแรงงานแสดงโดยเส้น N_S ระดับการจ้างงานดุลยภาพที่เกิดขึ้นคือ N_0 ที่ระดับการจ้างงานดุลยภาพดังกล่าวไม่จำเป็นว่าจะต้องเป็นระดับการจ้างงานเต็มที่เสมอไป ตามทฤษฎีของเคนส์นั้น การจ้างงานเต็มที่หมายถึงสถานการณ์ที่แรงงานที่เสนอตัวเข้าทำงานที่ระดับค่าแรงที่เป็นตัวเงินที่เป็นอยู่สามารถหางานทำได้ทั้งหมด ระดับการจ้างงานเต็มที่ที่เกิดขึ้นถ้าแรงงานจำนวน N_f ถูกว่าจ้างทั้งหมด แต่เนื่องจากอุปสงค์ต่อแรงงานมีไม่เพียงพอ คนงานที่ถูกว่าจ้าง ณ ระดับค่าแรงที่เป็นอยู่จึงมีเพียงแค่ N_0 และ N_0N_f จึงแสดงถึงระดับการว่างงานที่เกิดขึ้นในระบบเศรษฐกิจ การว่างงานดังกล่าวเป็นการว่างงานโดยไม่มีสมัครใจเพราะแรงงานมีความเต็มใจที่จะทำงานที่ระดับค่าแรงที่เป็นอยู่ แต่ไม่สามารถหางานทำได้เป็นจำนวนเท่ากับ N_0N_f

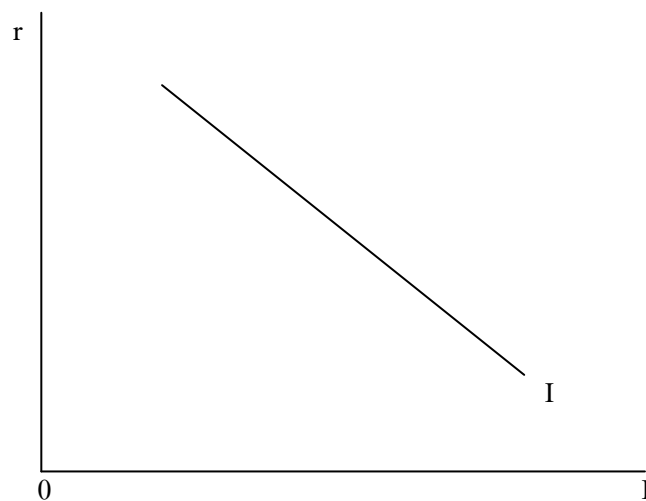
5.4.3 ตลาดผลผลิต

ตามแบบจำลองของเคนส์นั้น ระดับรายได้ประชาชาติหรือระดับผลผลิตในขณะหนึ่งขณะใดจะเป็นเท่าใดนั้นขึ้นอยู่กับอุปสงค์รวมของระบบเศรษฐกิจ ในระบบเศรษฐกิจแบบง่ายที่มีแต่ครัวเรือนและหน่วยธุรกิจเท่านั้น อุปสงค์รวมจะประกอบด้วยค่าใช้จ่ายในการบริโภคและค่าใช้จ่ายในการลงทุน ระดับรายได้ดุลยภาพหรือระดับผลผลิตดุลยภาพก็คือระดับที่อุปสงค์รวมเท่ากับผลผลิตรวมหรืออุปทานรวมพอดีที่ระดับรายได้ดุลยภาพนี้ การออมจะเท่ากับการลงทุนด้วยตามทฤษฎีของเคนส์นั้นการออมทำให้เกิดการรั่วไหลออกจากกระแสการหมุนเวียนของรายได้ในระบบเศรษฐกิจ ดังนั้นเมื่อส่วนรั่วไหล

ออกจากกระแสการหมุนเวียนของรายได้ในรูปของการออมเท่ากับส่วนที่ไหลกลับเข้าสู่กระแสการหมุนเวียนของรายได้ในรูปการลงทุนพอดี รายได้ประชาชาติจะอยู่ในดุลยภาพ

ตามแบบจำลองของเคนส์นั้นการลงทุนที่แท้จริง (I) ขึ้นอยู่กับอัตราดอกเบี้ยที่แท้จริง (r) เช่นเดียวกันกับแบบจำลองของนักเศรษฐศาสตร์สำนักคลาสสิกฟังก์ชัน การลงทุนเป็นดังนี้

$$I = i(r) \text{ ----- (5.9)}$$

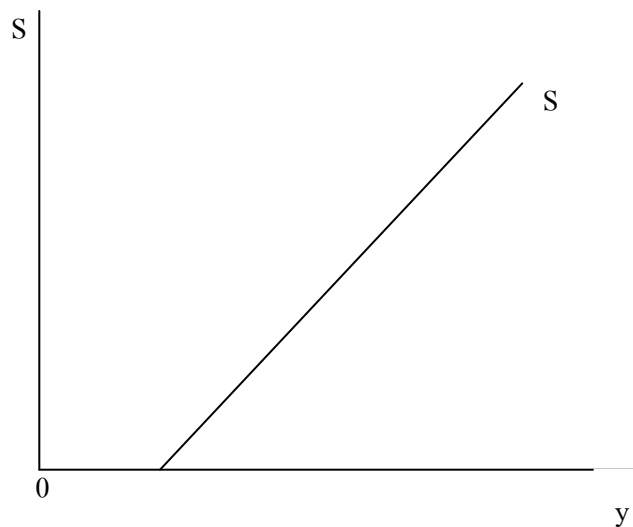

รูปที่ 5.6 แสดงเส้นอุปสงค์ต่อการลงทุน

เส้นอุปสงค์ต่อการลงทุนแสดงโดยเส้น I เป็นเส้นที่ลาดลงจากซ้ายไปขวาแสดงว่าการลงทุนที่แท้จริงผันแปรไปในทางตรงกันข้ามอัตราดอกเบี้ยที่แท้จริง

ทางด้านการออมนั้นเคนส์มีความเห็นแตกต่างไปจากนักเศรษฐศาสตร์สำนักคลาสสิกโดยเขาเห็นว่าระดับรายได้ที่แท้จริง (y) เป็นปัจจัยสำคัญที่กำหนดการออมที่แท้จริง ฟังก์ชันการออมตามแบบจำลองของเคนส์เป็นดังนี้

$$S = s(y) \text{ ----- (5.10)}$$

รูปที่ 5.7 แสดงเส้นการออม

ฟังก์ชันการออมที่มีลักษณะดังในรูปที่ 5.7 ขึ้นอยู่กับสมมติฐานของเคนส์เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างรายได้กับการบริโภค ความสัมพันธ์ดังกล่าวจะสะท้อนให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างการออมกับรายได้ด้วย เนื่องจากครัวเรือนมีทางเลือกใช้จ่ายรายได้ไปในสองทางเท่านั้นคือการบริโภคและการออม ความสัมพันธ์ระหว่างการออมกับรายได้ ตามสมมติฐานของเคนส์นั้นมีสาระสำคัญว่า ที่ระดับรายได้ต่ำมากๆ ครัวเรือนใช้จ่ายในการบริโภคมากกว่ารายได้ที่ได้รับในปัจจุบันซึ่งทำได้โดยการใช้จ่ายจากเงินออมที่เก็บสะสมมาในอดีตหรือโดยการกู้ยืม ดังนั้นเงินออมที่ครัวเรือนมีอยู่จะลดลง (dissaving) หรือการออมมีค่าเป็นลบ เมื่อระดับรายได้ค่อยๆสูงขึ้น จะมีรายได้ระดับหนึ่งที่ครัวเรือนใช้จ่ายในการบริโภคเท่ากับรายได้ในปัจจุบันพอดีระดับรายได้ดังกล่าวก็คือ ระดับรายได้เสมอตัวซึ่งการออมของครัวเรือนเท่ากับศูนย์ ที่ระดับรายได้ที่สูง ครัวเรือนใช้จ่ายในการบริโภคน้อยกว่ารายได้ในปัจจุบัน ดังนั้น ครัวเรือนจะมีการออมเกิดขึ้น (saving) หรือการออมมีค่าเป็นบวก จากสมมติฐานดังกล่าวข้างต้น เส้นการออมจึงเป็นเส้นที่ตัดแกนนอนที่ระดับรายได้หนึ่งและมีลักษณะเป็นเส้นที่ชันขึ้นจากซ้ายไปขวา ระดับรายได้ที่เส้นการออมตัดกับแกนนอนก็คือระดับรายได้เสมอตัว ซึ่งการออมเท่ากับศูนย์

ลักษณะที่สำคัญประการหนึ่งของเส้นการออมที่ควรให้ความสนใจก็คือ ความชัน (slope) ของเส้นการออม เนื่องจากความชันดังกล่าวจะเป็นเครื่องกำหนดค่าของตัวทวี (multiplier) ซึ่งนับว่ามีความสำคัญในทฤษฎีของเคนส์ เนื่องจากตัวทวีมีค่าเท่ากับ $1/MPS$ และ MPS หรือความโน้มเอียงหน่วยสุดท้ายในการออมก็คือ ความชันของเส้นการออม ดังนั้นส่วนกลับของค่าความชันของเส้นการออมหรือ $1/MPS$ ก็คือค่าของตัวทวีซึ่งเป็นเครื่องแสดงว่ารายได้จะเปลี่ยนแปลงไปมากน้อยเท่าใด เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงในการใช้จ่ายจำนวนหนึ่ง ไม่ว่าจะเป็นการใช้จ่ายในการลงทุนหรือการใช้จ่ายของรัฐบาลก็ดี ดังนั้นจะเห็นได้ว่า แบบจำลองของเคนส์ให้ความสนใจเป็นพิเศษกับตัวทวีซึ่งเชื่อมโยงระหว่างการ

เปลี่ยนแปลงในการใช้จ่ายกับการเปลี่ยนแปลงในรายได้ที่แท้จริง หรือ ผลผลิตที่จะเป็นผลตามมา การที่ทฤษฎีของเคนส์เน้นความสำคัญของตัวทวิแสดงให้เห็นถึงจุดเน้นของเคนส์ที่แตกต่างไปจากนักทฤษฎีนักเศรษฐศาสตร์สำนักคลาสสิก ซึ่งเห็นว่าอัตราการหมุนเวียนของเงินเป็นตัวเชื่อมโยงระหว่างปริมาณเงินกับระดับรายได้ที่แท้จริง ดังนั้นความสมดุลในตลาดผลผลิตเกิดขึ้นเมื่อ การออมที่แท้จริง เท่ากับการลงทุนที่แท้จริงหรือเงินได้ว่า

$$S = I \text{ ----- (5.11)}$$

5.5 แบบจำลองระบบเศรษฐกิจส่วนรวมของเคนส์

เมื่อนำตลาดแรงงาน ตลาดผลผลิต และตลาดเงิน ตามทฤษฎีของเคนส์เข้ามาพิจารณารวมกัน จะได้แบบจำลองของเคนส์อย่างสมบูรณ์ ซึ่งประกอบด้วยสมการต่างๆ ที่สำคัญดังต่อไปนี้

$$y = F(N) \text{ ----- (5.5)}$$

$$N_D = f(W/P) \text{ ----- (5.6)}$$

$$W = W_0 \text{ ----- (5.7)}$$

$$N_D = N \text{ ----- (5.8)}$$

$$I = i(r) \text{ ----- (5.9)}$$

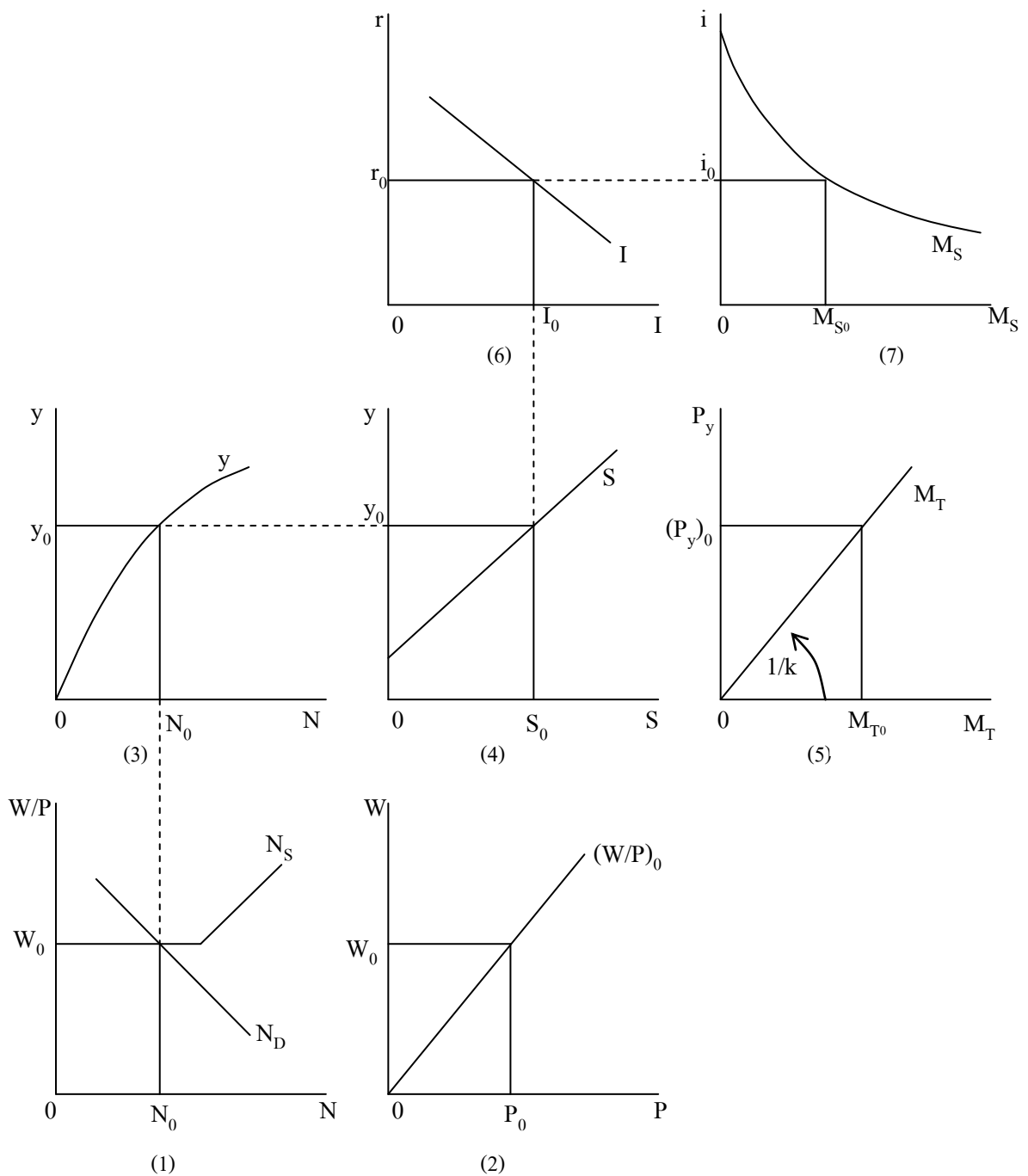
$$S = s(y) \text{ ----- (5.10)}$$

$$S = I \text{ ----- (5.11)}$$

$$M_T = kP_y \text{ ----- (5.1)}$$

$$M_s = L(i) \text{ ----- (5.2)}$$

$$M_T + M_s = M \text{ ----- (5.4)}$$

รูปที่ 5.8 แสดงแบบจำลองของเคนส์

ตามรูปที่ 5.8 แสดงแบบจำลองระบบเศรษฐกิจส่วนรวมของเคนส์โดยที่สมการที่ 5.8 สมการที่ 5.11 และสมการที่ 5.4 แสดงถึงเงื่อนไขที่จำเป็นสำหรับดุลยภาพในตลาดแรงงาน ตลาดผลผลิต และตลาดเงินในแบบจำลองของเคนส์ ในการที่ระบบเศรษฐกิจจะเกิดดุลยภาพตามแบบจำลองของเคนส์นั้น

จะต้องมีข้อสมมุติว่าอุปทานของเงิน ระดับค่าแรงที่เป็นตัวเงิน และระดับราคาถูกกำหนดมาให้ โดยที่อุปทานของเงินถูกกำหนดโดยธนาคารกลาง ระดับค่าแรงที่เป็นตัวเงินถูกกำหนดโดยปัจจัยทางด้านสถาบัน และระดับค่าแรงที่เป็นมาในอดีต และระดับราคาถูกกำหนดโดยต้นทุนแรงงานต่อหน่วยบวกส่วนเพิ่มกำไรจำนวนหนึ่ง นอกจากนี้ในที่นี้จะตั้งข้อสมมุติว่าระดับราคาที่เป็นอยู่ไม่เปลี่ยนแปลงตลอดจนไม่มีการคาดคะเนเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลง ตลอดจนไม่มีการคาดคะเนเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของระดับราคา ดังนั้นอัตราดอกเบี้ยที่แท้จริงและอัตราดอกเบี้ยที่เป็นตัวเงินย่อมไม่มีความแตกต่างกัน

ถ้าระดับค่าแรงที่เป็นตัวเงินและระดับราคาถูกกำหนดมาให้คือ W_0 และ P_0 ตามลำดับ ระดับค่าแรงที่แท้จริงก็คือ W_0/P_0 ซึ่งแสดงโดยเส้น $(W/P)_0$ ตามรูปที่ 5.8 (2) ที่ระดับค่าแรงที่แท้จริงระดับนี้ซึ่งค่าแรงที่เป็นตัวเงินเท่ากับ W_0 การจ้างงานจะเท่ากับ N_0 ตามรูปที่ 5.8 (1) ซึ่งก่อให้เกิดผลผลิตเท่ากับ y_0 ตามรูปที่ 5.8 (3) เมื่อผลผลิตหรือรายได้ที่แท้จริงเท่ากับ y_0 การออมจะเท่ากับ S_0 ตามรูปที่ 5.8 (4) ความสมดุลระหว่างการออมและการลงทุนในตลาดผลผลิต แสดงว่าการลงทุนจะต้องเท่ากับ I_0 ซึ่งความต้องการลงทุนในปริมาณนี้จะเกิดขึ้นได้ต่อเมื่ออัตราดอกเบี้ยที่แท้จริงอยู่ในระดับ r_0 ตามรูปที่ 5.8 (6) และเมื่อทราบทั้ง P_0 และ y_0 จะทำให้ทราบว่าระดับรายได้ประชาชาติที่เป็นตัวเงินก็คือ $P_0 y_0$ ซึ่งเท่ากับ $(P_y)_0$ ตามรูปที่ 5.8 (5) ที่ระดับรายได้ประชาชาติระดับนี้ความต้องการถือเงินเพื่อจับจ่ายใช้สอยจะเท่ากับ M_{T0} และเมื่อปริมาณเงินที่มีอยู่ในขณะหนึ่งขณะใดถูกกำหนดมาให้จะทำให้ทราบปริมาณเงินที่เหลืออยู่สำหรับการถือไว้เพื่อเก็งกำไรซึ่งคือ M_{S0} ตามรูปที่ 5.8 (7) ประชาชนจะมีความต้องการถือเงินเพื่อเก็งกำไรในปริมาณที่เท่ากับปริมาณเงินที่เหลืออยู่เพื่อการนี้ด้วยก็ต่อเมื่ออัตราดอกเบี้ยที่เป็นตัวเงินเท่ากับ i_0 ซึ่งก็จะเป็นอัตราดอกเบี้ยเดียวกันกับอัตราดอกเบี้ยที่แท้จริง r_0

เมื่อนำแบบจำลองของเคนส์ไปเปรียบเทียบกับแบบจำลองของนักเศรษฐศาสตร์สำนักคลาสสิกจะเห็นว่า แบบจำลองของเคนส์มีข้อแตกต่างจากแบบจำลองของนักเศรษฐศาสตร์สำนักคลาสสิกสามประการด้วยกันคือประการแรกเคนส์ตั้งข้อสมมุติฐานให้ค่าแรงที่เป็นตัวเงินถูกกำหนดมาให้ซึ่งหมายความว่าตลาดแรงงานเป็นตลาดที่มีการแข่งขันไม่สมบูรณ์ ประการที่สองเคนส์ตั้งสมมุติฐานให้การออม (และการบริโภค) ขึ้นอยู่กับรายได้ที่แท้จริง แทนที่จะขึ้นอยู่กับอัตราดอกเบี้ยที่แท้จริง และประการที่สามเคนส์เพิ่มความต้องการถือเงินเพื่อเก็งกำไรขึ้นนอกเหนือจากความต้องการถือเงินเพื่อจับจ่ายใช้สอย

5.6 บทบาทของเงินต่อระบบเศรษฐกิจส่วนรวมของเคนส์

แบบจำลองของเคนส์ที่กล่าวข้างต้นมีสาระสำคัญว่า ในระบบเศรษฐกิจที่มีการใช้เงินนั้นภาวะดุลยภาพอาจเกิดขึ้นโดยที่ยังมีการว่างงานอยู่ได้ สาระสำคัญดังกล่าวทำให้ทฤษฎีของเคนส์แตกต่างไปจากทฤษฎีของนักเศรษฐศาสตร์สำนักคลาสสิกที่วิเคราะห์ว่าระบบเศรษฐกิจจะเข้าสู่ดุลยภาพในระยะยาวโดยมีการจ้างงานเต็มที่ได้เสมอ ประเด็นดุลยภาพโดยที่ยังมีการว่างงานอยู่ตามแบบจำลองของเคนส์นี้ ทำให้เกิดข้อถกเถียงระหว่างนักเศรษฐศาสตร์สำนักเคนส์และนักเศรษฐศาสตร์ที่มีแนวคิดตามนักเศรษฐศาสตร์สำนักคลาสสิกว่า สาเหตุที่สำคัญที่ทำให้เกิดการว่างงานตามแบบจำลองของเคนส์นั้นขึ้นอยู่กับข้อสมมติของเคนส์ที่ให้ค่าแรงที่เป็นตัวเงินคงที่หรืออีกนัยหนึ่งค่าแรงที่เป็นตัวเงินไม่สามารถเคลื่อนไหวได้โดยเสรีหรือไม่ในทัศนะของเคนส์นั้นเขาชี้ให้เห็นว่าการที่แบบจำลองของเขาก่อให้เกิดดุลยภาพโดยที่ยังมีการว่างงานอยู่ด้วยนั้น ไม่ได้ขึ้นอยู่กับข้อสมมติที่ให้ค่าแรงที่เป็นตัวเงินคงที่

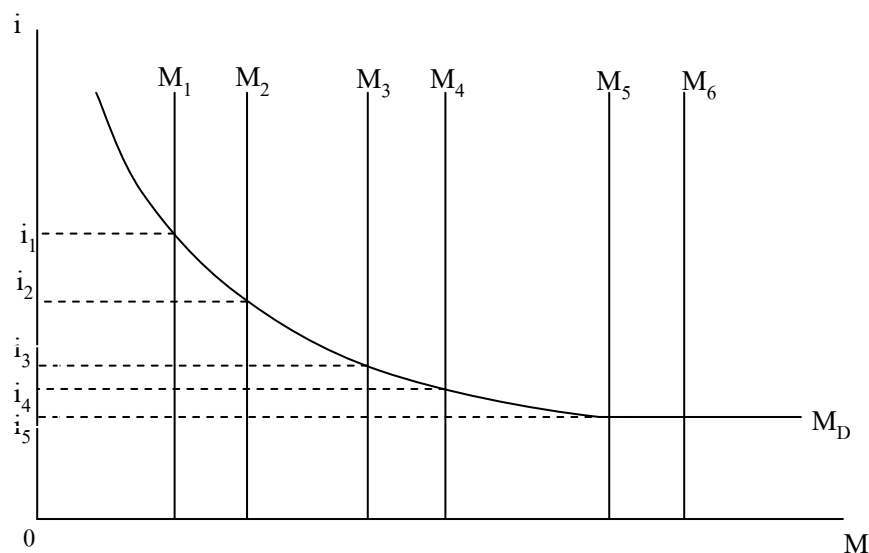
การที่จะอธิบายว่าค่าแรงที่เป็นตัวเงินคงที่มีได้เป็นสาเหตุสำคัญที่ก่อให้เกิดการว่างงานในแบบจำลองของเคนส์ เราควรพิจารณาว่า ถ้าเราให้ค่าแรงสามารถเคลื่อนไหวได้โดยเสรีในแบบจำลองของเคนส์แล้ว ผลที่เกิดขึ้นจะเป็นเช่นไร การวิเคราะห์กรณีดังกล่าวนี้สามารถทำได้โดยการพิจารณาผลของการที่ค่าแรงและราคาเคลื่อนไหวได้โดยเสรีจะมีผลต่อการเปลี่ยนปริมาณเงิน สมมติว่าปริมาณเงินในระบบเศรษฐกิจถูกกำหนดมาให้ การลดลงของค่าแรงและราคาจะมีผลทำให้ปริมาณเงินที่แท้จริง (ปริมาณเงินวัดในหน่วยของค่าแรงตามที่เคนส์ใช้วัดหรืออีกนัยหนึ่งปริมาณเงินวัดในรูปของอำนาจซื้อของเงิน) เพิ่มขึ้น ประเด็นที่ควรพิจารณาคือ การเพิ่มขึ้นในปริมาณเงินที่แท้จริงนี้เพียงพอที่จะทำให้ระบบเศรษฐกิจเข้าสู่ดุลยภาพโดยมีการจ้างงานเต็มที่ได้หรือไม่ ตามแบบจำลองของเคนส์นั้น ถ้าหากการเปลี่ยนแปลงปริมาณเงินจะทำให้ระบบเศรษฐกิจมีการจ้างงานเต็มที่ได้ การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวก็จะต้องสามารถทำให้อัตราดอกเบี้ยลดลงได้อย่างเพียงพอจนกระทั่งทำให้อุปสงค์รวมเพิ่มขึ้นได้อย่างมาก เคนส์ชี้ให้เห็นว่าอุปสรรคที่ทำให้ระบบเศรษฐกิจไม่สามารถบรรลุภาวะการจ้างงานเต็มที่นั้นเกิดขึ้นได้ในสองกรณีด้วยกัน กรณีแรกก็คือ กรณีที่ความต้องการถือเงินเพื่อเก็บกำไรอาจมีความยืดหยุ่นอย่างสมบูรณ์จนกระทั่งทำให้เกิดสถานการณ์ “กับดักสภาพคล่อง” ขึ้นดังกล่าว แล้วสถานการณ์เช่นนี้ทำให้อัตราดอกเบี้ยไม่สามารถลดต่ำลงได้อีก แม้ว่าปริมาณเงินจะเพิ่มขึ้น ทั้งนี้เพราะไม่ว่าปริมาณเงินจะเพิ่มขึ้นเท่าใดก็ตามประชาชนก็จะเก็บกักทุนเงินไว้ในมือ ดังนั้นอุปสงค์รวมจึงไม่อาจเพิ่มขึ้นไปสู่ระดับที่ทำให้เกิดการจ้างงานเต็มที่ได้ กรณีที่สองก็คือกรณีที่การบริโภคและการลงทุนไม่มีการสนองตอบต่อการเปลี่ยนแปลงของอัตราดอกเบี้ยโดยสิ้นเชิงสถานการณ์ดังกล่าวนี้ก็คือ แม้ว่าอัตราดอกเบี้ยจะสามารถลดลงได้จนถึงระดับต่ำสุดแล้วก็ตาม แต่อัตราดอกเบี้ยระดับต่ำสุดนี้ก็ยังไม่สามารถจูงใจให้การบริโภคและการลงทุนเพิ่มขึ้นได้อย่างเพียงพอ จนกระทั่งทำให้อุปสงค์รวมเพิ่มขึ้นไปสู่ระดับที่ทำให้เกิดการจ้างงานเต็มที่ได้ ตามทฤษฎีของเคนส์นั้น กรณีทั้งสองกรณีที่กล่าวนี้ถือว่าเป็น

กรณีพิเศษที่อาจเกิดขึ้นได้และเป็นเหตุผลที่เคนส์ใช้ในการอธิบายว่าการที่แบบจำลองของเขาก่อให้เกิด
ดุลยภาพโดยยังมีการว่างงานอยู่มิได้ขึ้นอยู่กับข้อสมมติที่ทำให้ค่าแรงที่เป็นตัวเงินคงที่

จากที่กล่าวข้างต้นเห็นได้ว่าตามแบบจำลองของเคนส์นั้น การเปลี่ยนแปลงปริมาณเงิน
ก่อให้เกิดผลกระทบต่อกิจกรรมทางเศรษฐกิจ หรืออีกนัยหนึ่งก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในอุปสงค์รวม
โดยทางอ้อมโดยผ่านผลที่มีต่ออัตราดอกเบี้ย แนวความคิดนี้แตกต่างจากแนวความคิดของนักทฤษฎี
ปริมาณเงินที่เห็นว่าการเปลี่ยนแปลงปริมาณเงินก่อให้เกิดผลกระทบต่ออุปสงค์รวมโดยตรง ตามทฤษฎี
ของเคนส์นั้นความเชื่อมโยงระหว่าง การเปลี่ยนแปลงปริมาณเงินกับการเปลี่ยนแปลงอุปสงค์รวมเป็น
ความเชื่อมโยงโดยทางอ้อมโดยผ่านผลที่มีต่ออัตราดอกเบี้ย ความเชื่อมโยงโดยทางอ้อมดังกล่าว แบ่ง
ออกได้เป็นสามระดับด้วยกัน ระดับแรก เป็นความเชื่อมโยงระหว่าง การเปลี่ยนแปลงปริมาณเงินกับ
การเปลี่ยนแปลงอัตราดอกเบี้ย ซึ่งเป็นสาระสำคัญของทฤษฎีความต้องการถือเงินของเคนส์ ในกรณี
การเพิ่มขึ้นของปริมาณเงิน คนจะใช้เงินที่เพิ่มขึ้นไปในการแลกเปลี่ยนกับสินทรัพย์ทางการเงิน ซึ่งมีผล
ทำให้ราคาสินทรัพย์ทางการเงินสูงขึ้นและอัตราผลตอบแทนของสินทรัพย์ทางการเงินหรืออัตรา
ดอกเบี้ยลดลง ระดับที่สอง เป็นความเชื่อมโยงระหว่าง การเปลี่ยนแปลงอัตราดอกเบี้ยกับการ
เปลี่ยนแปลงการลงทุน เมื่ออัตราดอกเบี้ยลดลงอันเป็นผลที่เกิดขึ้นเนื่องมาจากการเพิ่มของปริมาณเงิน
จากข้อสมมติของการแสวงหากำไรสูงสุดผู้ลงทุนจะพบว่าโครงการลงทุนที่ประสิทธิภาพหน่วยสุดท้าย
ของการลงทุนสูงกว่าอัตราดอกเบี้ยมีจำนวนเพิ่มขึ้นดังนั้นผู้ลงทุนจะมีแรงจูงใจในการที่จะลงทุนเพิ่มขึ้น
ระดับสุดท้ายเป็นความเชื่อมโยงระหว่าง การเปลี่ยนแปลงการลงทุนซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของอุป
สงค์รวมกับการเปลี่ยนแปลงรายได้ระดับประชาชาติซึ่งเป็นเครื่องชี้ถึงระดับของกิจกรรมทางเศรษฐกิจ
ตามทฤษฎีของเคนส์นั้นการเพิ่มขึ้นของการลงทุนมีผลทำให้รายได้ประชาชาติเพิ่มขึ้นเป็นทวีคูณจาก
การทำงานของตัวทวีการลงทุน เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงปริมาณเงินก่อให้เกิดผลกระทบต่อกิจกรรม
ทางเศรษฐกิจโดยทางอ้อมเช่นนี้ เคนส์จึงมีความเห็นว่าเงินมิได้มีความสำคัญเท่าใดนักและยิ่งหากเกิด
สถานการณ์ที่ถือว่าเป็นกรณีพิเศษข้างต้นขึ้นด้วยแล้วการเปลี่ยนแปลงปริมาณเงินก็จะไม่สามารถ
ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในกิจกรรมทางเศรษฐกิจได้เลย

เพื่อที่จะแสดงถึงอิทธิพลของเงินที่มีต่อกิจกรรมทางเศรษฐกิจตามทฤษฎีของเคนส์จะทำการ
วิเคราะห์โดยพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างความต้องการถือเงินและอุปทานของเงินและผลกระทบที่มี
ต่ออัตราดอกเบี้ยตามทฤษฎีความต้องการถือเงินของเคนส์ จากผลกระทบที่มีอัตราดอกเบี้ยจะพิจารณา
ว่าผลกระทบที่มีต่ออุปสงค์รวมจะเป็นเช่นไร โดยอาศัยสมการการแลกเปลี่ยนรูปแบบของรายได้ MV_y
 $= P_y$ ในการวิเคราะห์ดังกล่าวนี้จะไม่แยกความต้องการถือเงินออกเป็นสองประเภท แต่จะรวมความ
ต้องการถือเงินทั้งสองประเภทเข้าด้วยกัน ในความต้องการถือเงินรวม (M_D) ซึ่งก็จะยังคงผันแปรไป

ในทางตรงกันข้ามเมื่อระดับรายได้ประชาชาติอยู่ในระดับใดระดับหนึ่งที่กำหนดให้ รูปที่ 5.9 แสดงถึงการวิเคราะห์อิทธิพลของเงินที่มีต่อกิจกรรมทางเศรษฐกิจตามทฤษฎีของเคนส์

รูปที่ 5.9 แสดงอิทธิพลของเงินที่มีต่อกิจกรรมทางเศรษฐกิจตามทฤษฎีของเคนส์

ตามรูปที่ 5.9 เส้นความต้องการถือเงินทั้งหมดแสดงโดยเส้นโค้ง M_D ซึ่งมีลักษณะลาดจากซ้ายมือไปขวา แสดงว่าที่ระดับรายได้ประชาชาติที่กำหนดให้ เช่นที่ระดับ $(P_Y)_0$ ความต้องการถือเงินจะผันแปรไปในทางตรงกันข้ามกับอัตราดอกเบี้ย เส้นอุปทานของเงินแสดงโดยเส้นที่ตั้งฉากกับแกน M_1, M_2, \dots, M_6 แสดงว่าอุปทานของเงินถูกกำหนดโดยนโยบายของธนาคารกลางและในขณะหนึ่งขณะใดมีปริมาณที่คงที่ในที่นี่จะทำการวิเคราะห์ว่าการใช้นโยบายการเงินโดยการเพิ่มปริมาณเงินขึ้นโดยธนาคารกลางจะก่อให้เกิดผลกระทบต่ออัตราดอกเบี้ยและอุปสงค์รวมอย่างไร โดยจะทำการเปรียบเทียบกรณีต่างๆ ที่ความต้องการถือเงินมีความยืดหยุ่นต่อการเปลี่ยนแปลงของอัตราดอกเบี้ยแตกต่างกัน

กรณีแรก สมมติว่าอุปทานของเงินเท่ากับ M_1 ระดับอัตราดอกเบี้ยคล้อยต่ำลงเท่ากับ i_1 ต่อมาสมมติว่าธนาคารกลางเพิ่มปริมาณเงินขึ้นเป็น M_2 โดยการซื้อพันธบัตรรัฐบาลในตลาดเนื่องจากเส้นความต้องการถือเงินเป็นเส้นที่ลาดลงจากซ้ายไปขวา การที่เพิ่มปริมาณเงินเพิ่มขึ้นโดยที่เส้นความต้องการถือเงินเป็นเส้นเดิม ย่อมแสดงว่าอัตราดอกเบี้ยลดลงตามรูป 5.9 อัตราดอกเบี้ยลดลงจาก i_1 เป็น i_2 กล่าวอีกอย่างหนึ่งคือการซื้อพันธบัตรรัฐบาลในตลาดมีผลทำให้ราคาพันธบัตรรัฐบาลสูงขึ้น และอัตราผลตอบแทนของพันธบัตรรัฐบาลลดลงในกรณีนี้เนื่องจากเดิมอัตราดอกเบี้ยอยู่ในระดับค่อนข้างสูง ซึ่งคนจะถือทรัพย์สินไว้ในรูปพันธบัตรเป็นส่วนใหญ่ และถือในรูปของเงินเป็นจำนวนน้อย การที่ธนาคารกลางซื้อพันธบัตรรัฐบาลในตลาดเพื่อเพิ่มปริมาณเงินนั้น ประชาชนจะเต็มใจขายพันธบัตรออกไป และถือเงินในมือเพิ่มขึ้นก็ต่อเมื่ออัตราดอกเบี้ยลดลงมาก ซึ่งหมายความว่าราคาของพันธบัตร

รัฐบาลสูงขึ้นมาก นั่นคืออัตราดอกเบี้ยจะลดลงจาก i_1 เป็น i_2 เพื่อจูงใจให้ประชาชนถือเงินในมือเพิ่มขึ้น ซึ่งก็จะทำให้ความต้องการถือเงินและอุปทานของเงินสมดุลกันได้ใหม่

ตามความเห็นของเคนส์นั้น การลดลงของอัตราดอกเบี้ยจะกระตุ้นอุปสงค์รวมโดยก่อให้เกิดการขยายตัวในการลงทุนของธุรกิจ ดังนั้นการเพิ่มปริมาณเงินจึงก่อให้เกิดผลดีต่อการขยายตัวของระบบเศรษฐกิจ อย่างไรก็ตาม เนื่องจากปริมาณเงินที่เพิ่มขึ้นนี้มีถูกนำไปใช้ในการซื้อสินค้าและบริการทั้งหมด แต่ส่วนหนึ่งจะกลายเป็นเงินที่ถือไว้เพื่อเก็งกำไร ซึ่งแสดงว่าความต้องการถือเงินได้เพิ่มขึ้น เมื่อเปรียบเทียบกับรายจ่ายประจำปีอันเนื่องมาจากการลดลงของอัตราดอกเบี้ยดังนั้นก็หมายความว่า อัตราการหมุนเวียนของเงินลดลง เมื่อพิจารณาในรูปของสมการการแลกเปลี่ยนรูปแบบรายได้ $MV_y = P_y$ ก็แสดงว่าการเพิ่มขึ้นของปริมาณเงินจะถูกกลบส้างไปบางส่วน โดยการลดลงของอัตราการหมุนเวียนของเงินซึ่งก็หมายความว่าถ้าปริมาณเงินเพิ่มขึ้น ร้อยละ 10 การใช้จ่ายในการซื้อสินค้าและบริการหรืออุปสงค์รวมจะเพิ่มขึ้นน้อยกว่าร้อยละ 10 แม้กระนั้นก็ตามเคนส์ก็ยังมีความเห็นว่า นโยบายทางการเงินมีประสิทธิภาพในกรณีนี้ เพราะการเพิ่มปริมาณเงินทำให้อุปสงค์รวมเพิ่มขึ้นแม้จะในอัตราที่น้อยกว่าการเพิ่มของปริมาณเงินก็ตาม

กรณีที่สอง สมมติว่าเดิมตลาดเงินอยู่ในภาวะสมดุล โดยอุปทานของเงินเท่ากับ M_3 ระดับอัตราดอกเบี้ยดุลยภาพย่อมเท่ากับ i_3 ต่อมาสมมติว่าธนาคารกลางเพิ่มปริมาณเงินขึ้นเป็น M_4 ซึ่งเป็นการเพิ่มขึ้นในจำนวนที่เท่ากับการเพิ่มจาก M_1 เป็น M_2 ในกรณีนี้ก็เช่นเดียวกันกับกรณีแรก การเพิ่มปริมาณเงินโดยที่เส้นความต้องการถือเงินไม่เปลี่ยนแปลงจะทำให้อัตราดอกเบี้ยลดลงและราคาของพันธบัตรรัฐบาลจะสูงขึ้น เนื่องจากอัตราดอกเบี้ยเดิมมีได้อยู่ในระดับสูงมากนัก คนจะถือทรัพย์สินอยู่ในรูปของพันธบัตรจำนวนหนึ่งและถืออยู่ในรูปของเงินจำนวนหนึ่ง ในกรณีนี้อัตราดอกเบี้ยไม่จำเป็นต้องลดลงมากเหมือนในกรณีแรกเพื่อที่จะจูงใจให้คนขายพันธบัตรรัฐบาลออกไปและถือเงินในมือเพิ่มขึ้น ทั้งนี้เพราะคนจะเริ่มลังเลใจว่าขณะนี้เขาถือพันธบัตรรัฐบาลมากเกินไปแล้วหรือไม่ กล่าวอีกอย่างหนึ่งคือ คนมีความเห็นว่าอัตราดอกเบี้ยที่เป็นอยู่ต่ำกว่าอัตราดอกเบี้ยปกติและอาจสูงขึ้นในอนาคต ซึ่งจะทำให้ราคาของพันธบัตรรัฐบาลลดลงในอนาคตเพราะฉะนั้นคนจะยินดีขายพันธบัตรออกไปและถือเงินเพิ่มขึ้นแม้ว่าอัตราดอกเบี้ยจะไม่ลดลงมากดังนั้นความต้องการถือเงินและอุปทานของเงินจึงสมดุลกันได้ใหม่โดยที่อัตราดอกเบี้ยไม่ลดลงเท่าใดนัก

ในกรณีที่สองนี้เนื่องจากการเพิ่มปริมาณเงินมิได้ทำให้อัตราดอกเบี้ยลดลงเท่าใดนัก อุปสงค์รวมและผลิตภัณฑ์ประชาชาติจึงไม่เพิ่มขึ้นมากเท่าใดนักเช่นกัน เมื่อพิจารณาในรูปของสมการการแลกเปลี่ยน $MV_y = P_y$ การเพิ่มปริมาณเงินได้ทำให้ความต้องการถือเงินเพิ่มขึ้นเป็นอย่างมากจนกระทั่งอัตราดอกเบี้ยลดลงเพียงเล็กน้อยเท่านั้น การที่ความต้องการถือเงินเพิ่มขึ้นมาก เมื่อเปรียบเทียบกับรายจ่ายรวม ก็แสดงว่าอัตราหมุนเวียนของเงินได้ลดลงอย่างมาก ถ้าสมมติว่าปริมาณเงินเพิ่มขึ้นร้อยละ

10 ในกรณีนี้อัตราหมุนเวียนของเงินอาจลดลงมาก เช่นอาจลดลงถึงร้อยละ 7 ซึ่งก็หมายความว่าอุปสงค์รวม และผลิตภัณฑ์ประชาชาติเบื้องต้นจะเพิ่มขึ้นเพียงร้อยละ 3 ในกรณีที่สองนี้ นโยบายการเงินโดยการเพิ่มปริมาณเงินขึ้นไม่ค่อยจะมีประสิทธิภาพเท่าใดนัก เมื่ออัตราดอกเบี้ยอยู่ในระดับต่ำ (เช่น i_3) เมื่อเปรียบเทียบกับกรณีแรกที่อัตราดอกเบี้ยอยู่ในระดับสูง (เช่น i_1)

กรณีสุดท้าย ลองพิจารณาสถานการณ์ที่อัตราดอกเบี้ยอยู่ ณ ระดับที่ต่ำมากซึ่งเคนส์เชื่อว่าสถานการณ์นี้อาจเกิดขึ้นในภาวะเศรษฐกิจที่ตกต่ำอย่างมากระหว่างที่เกิดขึ้นในทศวรรษ 1930 สมมติว่าแต่เดิมอุปทานของเงินและความต้องการถือเงินสมดุลกัน ที่ระดับอัตราดอกเบี้ย i_5 สมมติว่าธนาคารกลางเพิ่มปริมาณเงินขึ้นจาก M_5 เป็น M_6 (ซึ่งเป็นปริมาณที่เท่ากับการเพิ่มจาก M_1 เป็น M_2 และการเพิ่มจาก M_3 เป็น M_4) เนื่องจากอัตราดอกเบี้ยเดิมอยู่ในระดับต่ำมาก ๆ จนคนคิดว่าอัตราดอกเบี้ยได้ลดต่ำลงจนถึงที่สุดแล้วและคงจะสูงขึ้นในอนาคต คนจึงถือทรัพย์สินรูปของเงินมากและถืออยู่ในรูปพันธบัตรน้อย แต่แม้ว่าจะถือพันธบัตรน้อยเช่นนี้ก็ตาม คนก็ยังมีความลังเลใจว่าเขาถือพันธบัตรมากเกินไปหรือไม่ เพราะขณะนี้อัตราดอกเบี้ยหรืออัตราผลตอบแทนของพันธบัตรรัฐบาลต่ำมากจนกล่าวได้ว่าต่ำสุดในความคิดของเขา ดังนั้นเมื่อธนาคารกลางทำการเพิ่มปริมาณเงินโดยการซื้อพันธบัตรรัฐบาลประชาชนจึงเต็มใจที่จะขายพันธบัตรที่มีอยู่ออกไปทั้งหมดในราคาที่สูงที่สุดที่เป็นอยู่เพื่อให้ได้เงินมาถือไว้ และรอโอกาสจะซื้อพันธบัตรในอนาคตเมื่อราคาของพันธบัตรลดลงปริมาณเงินที่เพิ่มขึ้นโดยธนาคารกลางจึงถูกประชาชนเก็บกักตุนไว้ในมือทั้งหมด ราคาของพันธบัตรจึงไม่เพิ่มขึ้น และอัตราดอกเบี้ยจึงไม่ลดต่ำไปกว่าระดับ i_5 ได้อีกตามทฤษฎีของเคนส์นั้น เมื่ออัตราดอกเบี้ยไม่สามารถที่จะลดลงได้อีก การเพิ่มปริมาณเงินขึ้นโดยธนาคารกลางก็จะไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่ออุปสงค์รวมและผลิตภัณฑ์ประชาชาติเบื้องต้น ระบบเศรษฐกิจตกอยู่ในภาวะที่เคนส์เรียกว่า “กับดักสภาพคล่อง”

เมื่อพิจารณาในรูปของสมการ $MV_y = P_y$ สถานการณ์ที่กล่าวข้างต้นแสดงว่า การเพิ่มปริมาณเงินถูกลบล้างโดยการลดลงในอัตราการหมุนเวียนของเงินโดยได้สัดส่วนกัน เช่นถ้าปริมาณเงินเพิ่มขึ้นร้อยละ 10 อัตราการหมุนเวียนของเงินก็ลดลงร้อยละ 10 เช่นกัน ดังนั้น อุปสงค์รวมจึงไม่เปลี่ยนแปลงจากการเพิ่มปริมาณเงิน เนื่องจากปริมาณเงินที่เพิ่มขึ้นโดยธนาคารกลางถูกประชาชนเก็บกักตุนไว้ในมือ เพื่อการเก็งกำไร โดยไม่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในราคาของพันธบัตรและอัตราผลตอบแทนของพันธบัตร อัตราการหมุนเวียนของปริมาณเงินจำนวนใหม่ที่เพิ่มขึ้นมานี้จึงเท่ากับศูนย์ ด้วยเหตุนี้เคนส์จึงมีความเห็นว่า นโยบายการเงินจะไร้ประสิทธิภาพโดยสิ้นเชิง เมื่ออัตราดอกเบี้ยอยู่ในระดับที่ต่ำมาก ๆ

เมื่อได้พิจารณากรณีต่างๆ ทั้ง 3 กรณีตามรูปที่ 5.9 ดังที่ได้อธิบายข้างต้น อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า การที่ทฤษฎีอุปสงค์การถือเงินของเคนส์ได้รวมอุปสงค์การถือเงินเพื่อเก็งกำไรเข้าไว้ด้วยนั้น ไม่เพียงแต่จะทำให้ทฤษฎีนี้ได้ข้อสรุปว่า ในบางครั้งอาจเกิดสถานการณ์ของ “กับดักสภาพคล่อง” (liquidity trap) ขึ้นได้ ซึ่งมีผลทำให้นโยบายการเงินของธนาคารกลางไร้ผลในภาวะที่เศรษฐกิจตกต่ำ

แต่ยิ่งกว่านั้นก็ยังได้ข้อสรุปอีกว่า จำนวนรอบของการหมุนเวียนของเงิน ไม่มีเสถียรภาพ ซึ่งสิ่งนี้จะมีผลทำให้ประสิทธิภาพของนโยบายการเงินลดน้อยลงไปกว่าที่ควรจะเป็น แม้กระทั่งในยามที่ภาวะเศรษฐกิจเป็นปกติก็ตาม

5.7 นัยทางนโยบายของทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ของเคนส์

แนวความคิดพื้นฐานที่สำคัญของทฤษฎีอุปสงค์การถือเงินของเคนส์ที่ได้กล่าวมาทั้งหมดนั้นพอที่จะสรุปได้ว่า ตามทฤษฎีของเคนส์นั้น ปริมาณเงินก่อให้เกิดผลกระทบต่อเศรษฐกิจโดยทางอ้อม โดยผ่านผลที่มีต่ออัตราดอกเบี้ย ความเชื่อมโยงระหว่างการเปลี่ยนแปลงของปริมาณเงินกับการเปลี่ยนแปลงในกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ซึ่งพิจารณาได้จากการเปลี่ยนแปลงของอุปสงค์รวมและรายได้ประชาชาติ ตามทฤษฎีของเคนส์นั้นอาจแบ่งออกเป็นสองส่วน คือ ส่วนแรกเป็นความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณเงินกับอัตราดอกเบี้ย และส่วนที่สองเป็นความสัมพันธ์ระหว่างอัตราดอกเบี้ยกับอุปสงค์ต่อการลงทุน ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของอุปสงค์รวม โดยที่ข้อสมมุติที่สำคัญของเคนส์เกี่ยวกับความต้องการถือเงินและอุปสงค์ต่อการลงทุน อาจสรุปได้ว่ามีดังนี้คือ ประการแรก อัตราดอกเบี้ยมีบทบาทที่สำคัญเป็นอย่างมากในการกำหนดความต้องการถือเงินรวม ความยืดหยุ่นของความต้องการถือเงินต่อการเปลี่ยนแปลงของอัตราดอกเบี้ยจะยิ่งสูงขึ้น เมื่ออัตราดอกเบี้ยลดลง และเมื่ออัตราดอกเบี้ยอยู่ในระดับต่ำมากๆ ความต้องการถือเงินจะมีความยืดหยุ่นอย่างสมบูรณ์ต่อการเปลี่ยนแปลงของอัตราดอกเบี้ย ประการที่สอง แม้ว่าอัตราดอกเบี้ยจะเป็นปัจจัยสำคัญที่กำหนดอุปสงค์ต่อการลงทุนแก่การตัดสินใจในการลงทุนของธุรกิจนั้น ก็ยังขึ้นอยู่กับปัจจัยอื่นๆอีกด้วยนอกเหนือจากอัตราดอกเบี้ย ดังนั้นอุปสงค์ต่อการลงทุนจึงมีความยืดหยุ่นต่ำต่อการเปลี่ยนแปลงของอัตราดอกเบี้ย

จากแนวความคิดพื้นฐานที่สำคัญข้างต้นผนวกกับข้อสมมุติของเคนส์ในเรื่องเกี่ยวกับความยืดหยุ่นของความต้องการถือเงินต่อการเปลี่ยนแปลงของอัตราดอกเบี้ยและความยืดหยุ่นของอุปสงค์ต่อการลงทุนต่อการเปลี่ยนแปลงของอัตราดอกเบี้ยนัยทางนโยบายของทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์ของเคนส์ในส่วนที่บทบาทของเงินและบทบาทของรัฐบาลที่มีต่อระบบเศรษฐกิจอาจกล่าวได้ดังนี้

1. การเปลี่ยนแปลงปริมาณเงินไม่มีผลกระทบที่สำคัญใดๆต่อกิจกรรมทางเศรษฐกิจ นัยทางนโยบายข้อนี้สืบเนื่องมาจากทัศนะของเคนส์ที่เห็นว่าปริมาณเงินมิได้มีความสำคัญมากดังเช่นที่นักทฤษฎีปริมาณเงินมีความเห็น เคนส์เห็นว่า การเปลี่ยนแปลงปริมาณเงินนั้นจะส่งผลกระทบให้เกิดการเปลี่ยนแปลงรายได้ประชาชาติได้ก็แต่ทางอ้อมโดยผ่านผลที่มีต่ออัตราดอกเบี้ยเท่านั้น และจากการเปลี่ยนแปลงของอัตราดอกเบี้ย จึงจะมีผลกระทบมายังการใช้จ่ายในการลงทุนและรายได้ประชาชาติ แต่เนื่องจากข้อสมมุติของเคนส์ที่ว่า อุปสงค์ต่อการลงทุนมีความยืดหยุ่นต่ำต่อการเปลี่ยนแปลงอัตราดอกเบี้ย ดังนั้นปริมาณเงินจึงมีบทบาทเพียงเล็กน้อย ในการอธิบายการเปลี่ยนแปลงการลงทุนและการ

เปลี่ยนแปลงรายได้ประชาชาติ ทิศนะของเคนส์ที่เกี่ยวกับปริมาณเงินเช่นนี้ จึงเป็นไปในลักษณะที่ว่า “เงินไม่มีความหมาย” (money does not matter) ซึ่งหมายความว่าเงินนั้นเป็นปัจจัยที่มีได้มีความสำคัญเท่าใดนักเป็นเปรียบเทียบกับปัจจัยอื่นๆ ในการกำหนดกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ยิ่งกว่านั้นในภาวะที่เศรษฐกิจตกต่ำอย่างมาก และอัตราดอกเบี้ยก็อยู่ในระดับที่ต่ำมาก ๆ การเพิ่มปริมาณเงินก็จะไร้ผลโดยสิ้นเชิง เนื่องจากอาจเกิดสถานการณ์ “กับดักสภาพคล่อง” ขึ้น ซึ่งทำให้อัตราดอกเบี้ยไม่สามารถลดต่ำลงไปกว่าที่เป็นอยู่ได้อีก เมื่ออัตราดอกเบี้ยไม่เปลี่ยนแปลง การลงทุนและรายได้ประชาชาติจะไม่เปลี่ยนแปลง นโยบายการเงินจึงไม่สามารถก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงใดๆ ในกิจกรรมทางเศรษฐกิจได้

2. การใช้นโยบายกำหนดอัตราการขยายตัวของปริมาณเงินที่คงที่ซึ่งจะทำให้ระบบเศรษฐกิจเกิดความผันผวนและไม่มีเสถียรภาพ แทนที่จะมีเสถียรภาพ เหตุที่เป็นเช่นนี้ก็เนื่องจากเคนส์มีความเห็นว่าภาคเอกชนเป็นบ่อเกิดแห่งความไม่มีเสถียรภาพในระบบเศรษฐกิจ ทั้งนี้เพราะในระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมนั้นมีแนวโน้มที่จะเกิดปัญหาความไม่เพียงพอของอุปสงค์รวม อันมีสาเหตุสำคัญมาจาก การลงทุนของเอกชนซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของอุปสงค์รวม ดังนั้นการใช้จ่ายในภาคเอกชนจะเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา แต่เนื่องจากการใช้จ่ายในการลงทุนมีความยืดหยุ่นต่ำต่อการเปลี่ยนแปลงของอัตราดอกเบี้ย ดังนั้นถ้าหากธนาคารกลางกำหนดอัตราการขยายตัวของปริมาณเงินที่คงที่แล้ว จะทำให้รายได้ประชาชาติเคลื่อนไหวขึ้นลงอย่างมาก ซึ่งยิ่งทำให้ระบบเศรษฐกิจขาดเสถียรภาพ

3. การใช้นโยบายการคลังแบบใช้ดุลยพินิจ (discretionary fiscal policy) โดยการเปลี่ยนแปลงการใช้จ่ายของรัฐบาลและ/หรือ การเปลี่ยนแปลงภาษีเพื่อแก้ไขความไม่มีเสถียรภาพของระบบเศรษฐกิจเป็นสิ่งจำเป็น และนโยบายการคลังเป็นนโยบายที่มีประสิทธิภาพมากกว่านโยบายการเงินในการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ นักทฤษฎีนโยบายข้อนี้สืบเนื่องมาจากแนวความคิดพื้นฐานที่สำคัญของเคนส์ที่เห็นว่า อุปสงค์รวมมีบทบาทที่สำคัญในการกำหนดกิจกรรมทางเศรษฐกิจแต่เคนส์ก็มีความเห็นว่าระบบเศรษฐกิจสมัยใหม่โดยธรรมชาติแล้วมักไม่ค่อยมีเสถียรภาพ อุปสงค์รวมจากภาคเอกชนมีไม่เพียงพอที่จะทำให้ระบบเศรษฐกิจบรรลุภาวะการจ้างงานเต็มที่ ได้ เพราะเมื่อรายได้ประชาชาติยิ่งสูงขึ้นความโน้มเอียงในการออมของประชาชนมีแนวโน้มที่จะมากกว่าความโน้มเอียงในการลงทุน แนวความคิดนี้ผนวกเข้ากับทศนะของเคนส์ที่เห็นว่า นโยบายการเงินไม่มีเสถียรภาพเพียงพอในการแก้ไขความไม่มีเสถียรภาพทางเศรษฐกิจโดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาวะที่เศรษฐกิจตกต่ำอย่างหนัก ทำให้เคนส์ได้ข้อสรุปเชิงนโยบายว่า รัฐบาลมีความจำเป็นต้องใช้นโยบายการคลังแบบใช้ดุลยพินิจเพื่อพยายามทำให้อุปสงค์รวมอยู่ในระดับสูง และเครื่องมือของนโยบายการคลังที่เคนส์เห็นว่ามีประสิทธิภาพมากที่สุดในการกระตุ้นอุปสงค์รวมและการจ้างงานในยามเร่งด่วนก็คือ การใช้จ่ายแบบงบประมาณขาดดุลโดยเคนส์มีข้อสมมติที่สำคัญว่า การใช้จ่ายในลักษณะนี้จะไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อกิจกรรมทางเศรษฐกิจในภาคเอกชน โดยเฉพาะการลงทุนของเอกชน เหตุที่เป็นเช่นนี้ก็เนื่องจากในภาวะที่เศรษฐกิจตกต่ำอย่าง

หนักนั้น จะมีเงินที่ประชาชนเก็บกักตุนไว้เมื่อรัฐบาลมีงบประมาณขาดดุล ซึ่งรัฐบาลจำเป็นต้องหาทางกู้ยืมเงินมาชดเชยการขาดดุลนั้น เงินจำนวนนี้ก็จะได้มาจาก เงินที่ประชาชนเก็บกักตุนไว้ แต่ไม่ได้เป็นการแข่งขันเงินทุนที่มีอยู่อย่างจำกัดจากภาคเอกชน จึงไม่มีผลทำให้อัตราดอกเบี้ยสูงขึ้นแต่อย่างใด เมื่ออัตราดอกเบี้ยไม่สูงขึ้น การลงทุนของเอกชนก็จะไม่ถูก “ตัดโอกาส ” (crowded out) ดังนั้น รายได้ประชาชาติก็จะขยายตัวอย่างเต็มที่จากการทำงานของตัวทวี นโยบายการคลังโดยการใช้จ่ายแบบงบประมาณขาดดุลโดยวิธีกู้ยืมจากเงินที่ประชาชนเคยเก็บกักตุนไว้จึงเป็นนโยบายที่มีประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหาการว่างงานของระบบเศรษฐกิจ

ทฤษฎีของเคนส์ ได้พัฒนามาจนมีรากฐานที่มั่นคงและได้เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปและมีการนำไปประยุกต์ใช้ในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจที่ประเทศต่างๆทางตะวันตก ประสบอยู่โดยเฉพาะสหรัฐอเมริกา เป็นผลดีเรื่อยมาจนกระทั่งถึงปลายทศวรรษ 1960 ในช่วงปลายทศวรรษ 1960 ได้เกิดภาวะเศรษฐกิจแบบใหม่ขึ้น ซึ่งมีทั้งภาวะเงินเฟ้อ และภาวะการว่างงาน (Stagflation) เกิดขึ้นพร้อมๆกัน ทฤษฎีของเคนส์ไม่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ดีอีกต่อไปจึงได้มีนักเศรษฐศาสตร์รุ่นใหม่ที่เริ่มโต้แย้งทฤษฎีของเคนส์ และนัยทางนโยบายของทฤษฎีของเคนส์มากยิ่งขึ้น